A photograph of a classroom setting. In the background, a dark chalkboard has the letters 'ABC' written in white chalk. In the foreground, a stack of two books is on a wooden desk. The top book has a red cover, and the bottom one is white. To the right of the books, a yellow piece of chalk lies horizontally, and a blue piece of chalk stands vertically on its end.

ABC

Afvaaleducatie hoger op de agenda in het onderwijs

Suzanne Plantinga | Daan Mager
Elmara Bemer | Esmée Vesseur

21 december 2017

H4556

Inhoudsopgave

1		
Inzichten en aanbevelingen		3
3		
Inzicht 1: leuk en maatschappelijk		8
5		
Inzicht 3: lespakket		13
7		
Inzicht 5: context en aanbod lespakketten		20

2		
Achtergrond en onderzoeksmethode		5
4		
Inzicht 2: barrières		11
6		
Inzicht 4: afvaleducatie en concurrentie		17
8		
Inzicht 6: bijlagen		25

Inzichten en aanbevelingen

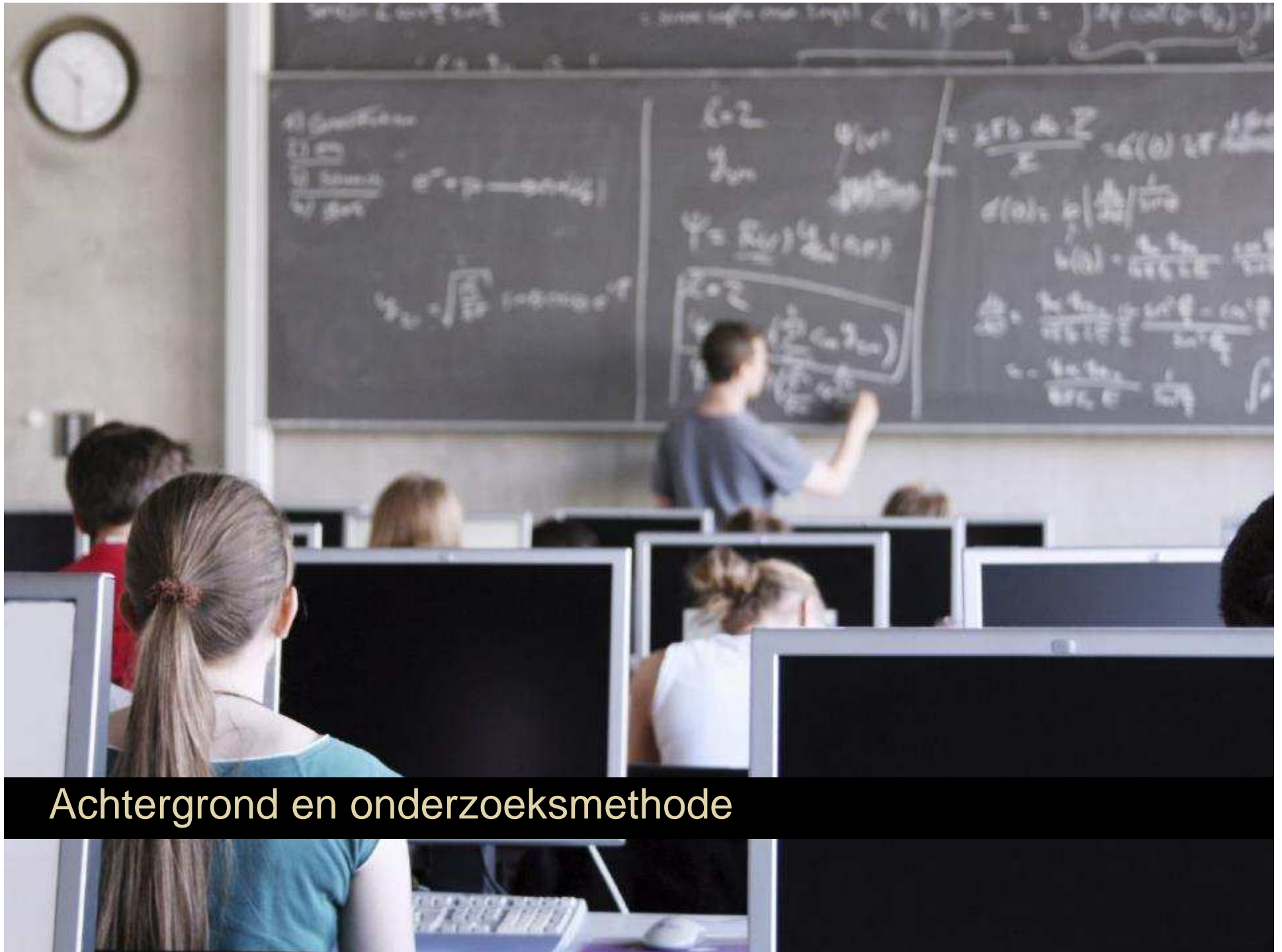
Samenvatting

Belangrijkste inzichten

1. Veel leraren vinden afvaleducatie een leuk thema en zien het maatschappelijk belang hiervan in.
2. In primair onderwijs lijkt men makkelijker open te staan voor afvaleducatie dan in voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs zien meer (maar zeker niet alle!) docenten barrières om met dit onderwerp te werken, vooral met betrekking tot effectiviteit.
3. De verwachte barrière tijdgebrek is inderdaad groot. Een goed lespakket vraagt dan ook beperkte tijdsinvestering. Daarnaast dient het maatschappelijk relevant te zijn, aan te sluiten bij de belevingswereld van kinderen en verschillende werkvormen te hebben.
4. Afval is een leuk thema, maar andere gerelateerde thema's vinden docenten in beginsel interessanter, zoals het thema 'natuur'.
5. Supporter van Schoon is beter bekend bij docenten dan bij het Nederlands publiek. De bekendheid van 'Aan de slag met afval' is nog relatief beperkt.
6. De context van het aanbod van lespakketten kan worden samengevat als: veel aanbod, voorkeur voor in ieder geval e-mail, thema's worden met name bepaald in mei en juni.

Aanbevelingen

1. Leg in de communicatie rondom lesmateriaal uit dat het vooral leuk en maatschappelijk relevant is.
2. Blijf focussen op verdere verbetering van lesmaterialen en effectieve communicatie richting primair onderwijs. In het voortgezet onderwijs is meer te bereiken (omdat er nu minder gebeurt) maar dat zal moeilijker zijn omdat je meer investeringen moet doen in het wegnemen van barrières.
3. Laat zien dat een lespakket snel inzetbaar is met weinig voorbereidingstijd, dat het aansluit bij de leefwereld van kinderen en dat het verschillende werkvormen kent.
4. Laat de positionering van het onderwerp dichter aansluiten bij het thema 'natuur'.
5. Gebruik de brede bekendheid van Supporter van Schoon om afvaleducatie beter de school in te krijgen.
6. April lijkt een geschikt moment om scholen te informeren over het lesaanbod.

Achtergrond en onderzoeksmethode

Achtergrond

NederlandSchoon en SME Advies houden zich op allerlei verschillende terreinen bezig met een schoner én duurzamer Nederland, zo ook op scholen. Samen hebben zij de missie om ervoor te zorgen dat afvaleducatie op scholen de aandacht krijgt die dit onderwerp verdient.

In opdracht van Nederland Schoon en SME Advies heeft Kantar Public onderzoek uitgevoerd met als doel handvatten te geven om die missie beter waar te maken.

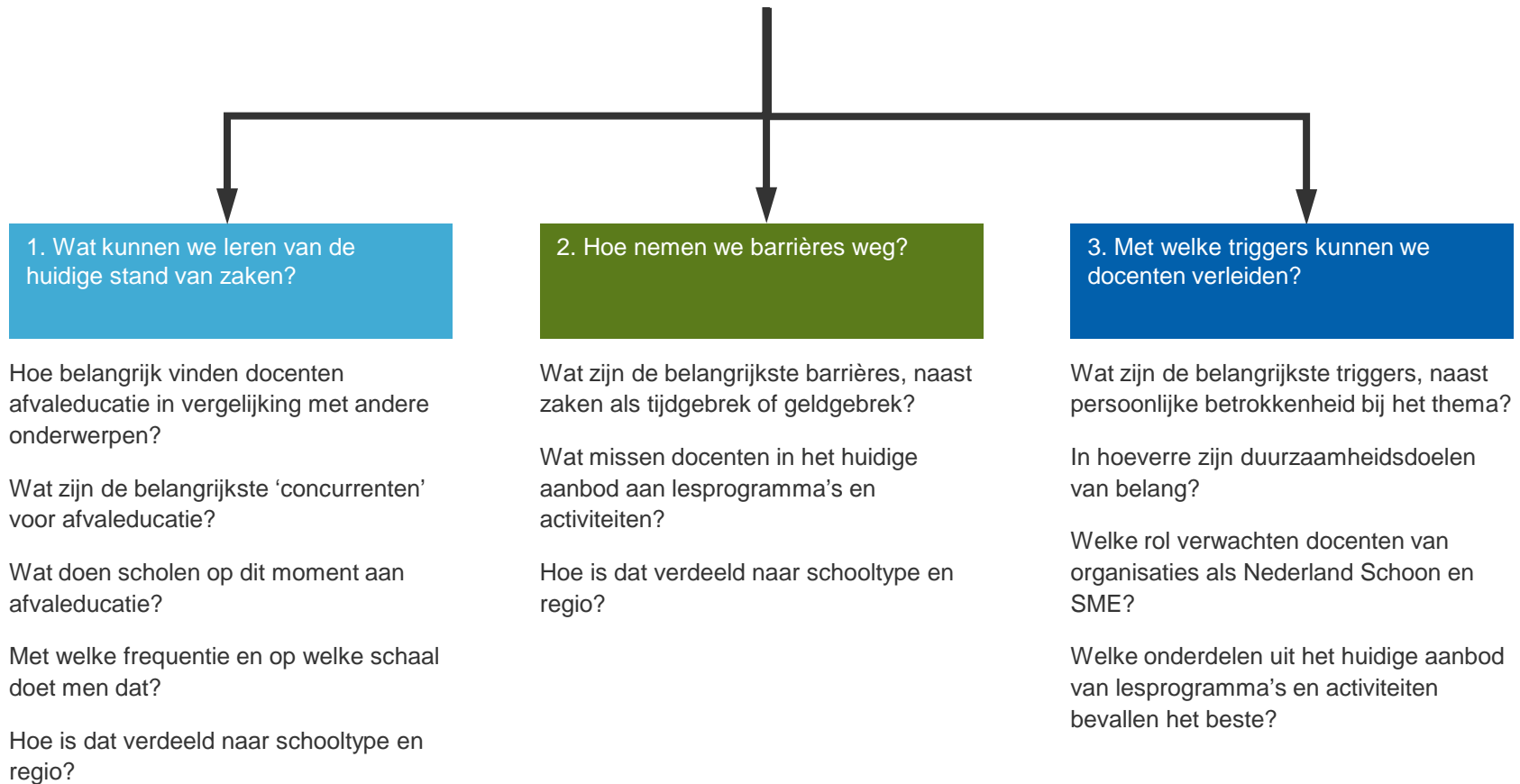
Het onderzoek is tweeledig aangepakt:

- Kwalitatief: in 2 focusgroepen (primair en voortgezet onderwijs) is Kantar Public in gesprek gegaan met docenten, op zoek naar triggers, barrières, achterliggende motieven en gevoelens;
- Kwantitatief: de gevonden resultaten uit het kwalitatieve onderzoek zijn gevalideerd en verder getest door het afnemen van een online vragenlijst. Wat is de situatie **nu** in het onderwijs? En welke barrières en triggers spelen de grootste rol? Het kwantitatieve onderzoek is uitgevoerd onder 405 docenten werkzaam in het primair onderwijs (n=343) en voortgezet onderwijs (n=62). De gegevens zijn verzameld middels een vragenlijst die online door respondenten is ingevuld. Veldwerk heeft plaatsgevonden van 29 november tot en met 7 december 2017.

De uitkomsten van de verschillende docentgroepen (PO en VO) zijn statistisch getoetst. Wanneer in dit rapport wordt gesproken over verschillen dan bedoelen wij **significante verschillen** ($\alpha=0,05$). Dat betekent dat het voor 95% zeker is dat de genoemde verschillen niet op toeval berusten maar op werkelijke verschillen. De onderzoeksverantwoording is te vinden in de bijlage.

Missie vertaald naar onderzoeksvragen

Hoe krijgen we afvaleducatie hoger op de agenda in het primair en voortgezet onderwijs?

Inzicht 1. Veel leraren vinden afvaeducatie een leuk thema en zien het maatschappelijk belang hiervan in.

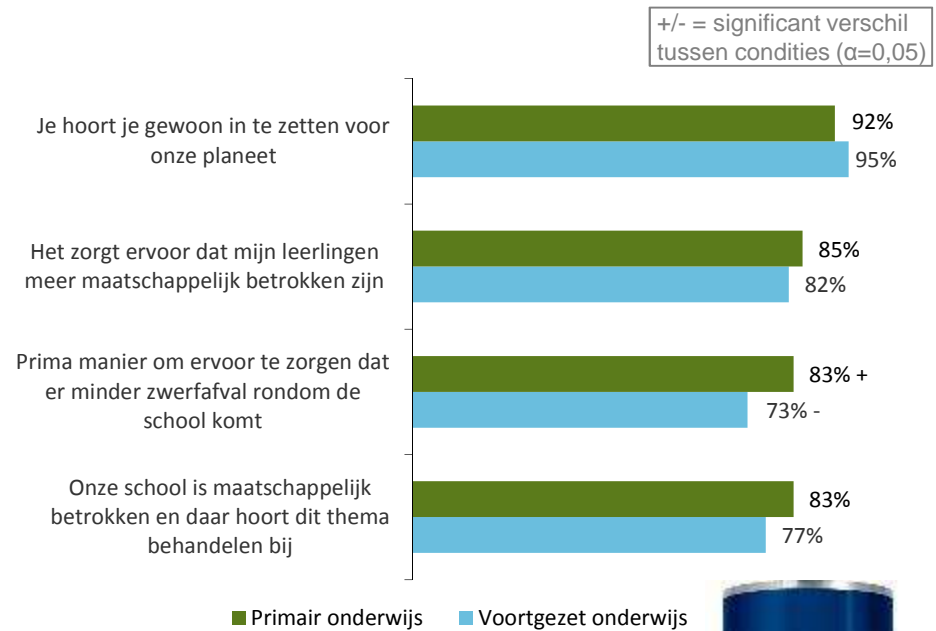

Leraren vinden afvaleducatie leuk en zien het maatschappelijk belang van afvaleducatie in

Docenten primair onderwijs geven in vergelijking met docenten voortgezet onderwijs vaker aan dat zij afvaleducatie een prima manier vinden om ervoor te zorgen dat er minder zwerfafval rondom de school komt (83% vs. 73%).

Ik vind het leuk om te doen:

PO 77%
VO 74%

"Ik geef op dit moment veel les over de plastic soep, we hebben zonnepanelen op het dak. Wij zijn daarom ook buiten mijn lessen veel bezig met energie." (VO)

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het behandelen van thema's als afval scheiden/recyclen en voorkomen van zwerfafval in de lessen? Basis: alle respondenten (n=405). Weergegeven: percentage respondenten eens.

Hoe brengen docenten afvaleducatie op een leuke manier in de les?

“Afvalbakken maken/versieren, opruimen rond en op de school, posters maken of acties bedenken voor de wijk.”

“Doe ik in de biologieles, gekoppeld aan klimaat en grondstofproblemen. Bij Aardrijkskunde wordt het gekoppeld aan grondstofproblemen. Verder draait een deel van onze leerlingen kantinediensten waarbij ze het belang van opruimen en schoonhouden leren en meteen het belang zien van het scheiden van afvalstromen.”

“Door gebruik te maken van een startup waarbij leerlingen zelf plastic afval moeten verzamelen dat in de les wordt gerecycled tot plastic draad en gebruikt wordt voor 3D-print. Dit is helaas te duur om inderdaad naar school te halen. Dit soort initiatieven zouden veel meer subsidie moeten krijgen.”

“Excursie, voorbeeldfunctie, posters, corveedienst op het plein, hergebruik kosteloos materiaal.”

“Vooral praktisch en inzichtelijk. Zo heb ik alle leerlingen van mijn mentorklas een in één week al het ongevraagd drukwerk laten meenemen. We hebben dit omgerekend naar onze woonplaats Zoetermeer. En landelijk. Dat bleek een stapel ter hoogte van de Dom-toren. En dan schrik je wel en spreekt het duidelijke taal.”

“Door leerlingen zelf te laten zien hoelang het duurt voordat afval in de natuur verwerkt is. Dit kan door een plantenbak te kopen en leerlingen zelf met verschillende materialen te laten komen die in die plantenbak gedaan kan worden. Dit doe je bijvoorbeeld aan het begin van het schooljaar. Dan ongeveer 1x per maand kijk je wat er van het afval over is. Aan het eind van het jaar doe je dat nog eens en bespreek je de resultaten met de leerlingen. De leerlingen zouden dit ook thuis kunnen doen en dan zelf een 'dagboek' bijhouden van de waarnemingen die zij gedaan hebben.”

“Mee naar buiten nemen. Afval verzamelen. Gebruiken voor de handvaardigheidsles. Filmpjes laten zien. Gesprekken voeren.”

“Door bakken te introduceren.”

“Product maken over dit thema. Prijsvraag voor beste idee voor zwerfafval of recyclen.”

Hoe zou u thema's als afval scheiden, recyclen of voorkomen van zwerfafval op een leuke manier in de les kunnen brengen? Basis: alle respondenten (n=405). Open vraag.

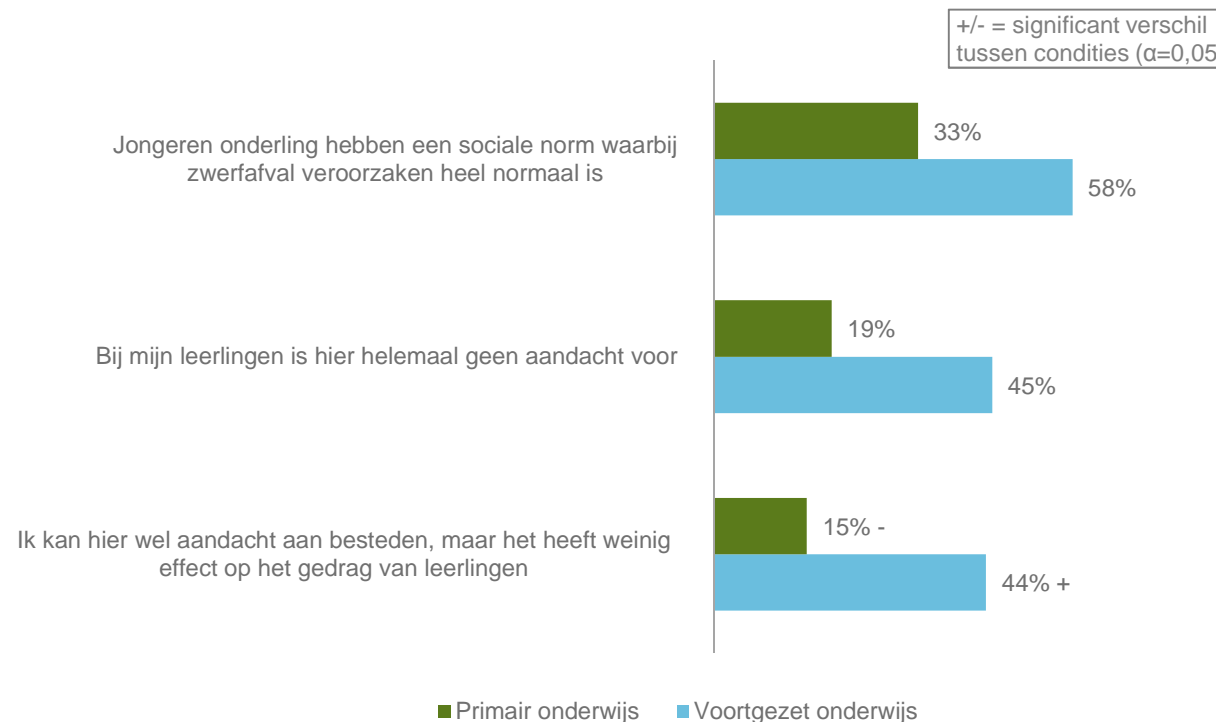

Inzicht 2. In primair onderwijs lijkt men makkelijker open te staan voor afvaeducatie dan in voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs zien docenten meer barrières om met dit onderwerp te werken, vooral met betrekking tot effectiviteit.

Barrières zijn in voortgezet onderwijs veel groter dan in primair onderwijs; volgens docenten voortgezet onderwijs heeft het weinig zin te werken met dit thema

Docenten voortgezet onderwijs geven vaker aan dan leraren primair onderwijs dat leerlingen geen aandacht hebben voor afvaleducatie, afvaleducatie weinig effect heeft op het gedrag van de leerlingen en dat zwerfafval veroorzaken 'normaal' is onder jongeren waardoor afvaleducatie niet effectief is.

Let op! Hoewel de barrières vaak beduidend groter zijn in het voortgezet dan in het primair onderwijs, is het niet zo dat iedereen in het VO negatief is. Lang niet iedereen in het VO is het eens met de stellingen over barrières, dus ook hier liggen wel degelijk kansen. In de bijlage zijn alle antwoorden op de stellingen opgenomen, waarin we deze nuance zien (pagina 55-58).

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het behandelen van thema's als afval scheiden/recyclen en voorkomen van zwerfafval in de lessen? Basis: alle respondenten (n=405). Weergegeven: percentage respondenten eens.

Inzicht 3. De verwachte barrière van tijdgebrek is inderdaad groot. Een goed lespakket kent dan ook beperkte tijdsinvestering. Daarnaast dient het maatschappelijk relevant te zijn, aan te sluiten bij de belevingswereld van kinderen en verschillende werkvormen te hebben.

Tijdgebrek en het volgens docenten uitblijven van gedrag buiten de les belangrijkste barrières voor het (niet) geven van afvaleducatie

Dit thema in de les behandelen heeft alleen zin als er buiten de lessen ook iets gebeurt

Ik heb geen tijd voor dit thema

75%

PO

46%

69%

VO

50%

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het behandelen van thema's als afval scheiden/recyclen en voorkomen van zwerfafval in de lessen? Basis: alle respondenten (n=405). Weergegeven: percentage respondenten eens.

Tijdgebrek en uitblijven van gedrag buiten de les belangrijkste barrières voor het (niet) geven van afvaleducatie

Docenten en leraren die weinig aandacht besteden aan afvalgerelateerde activiteiten geven hiervoor als belangrijkste reden **tijdgebrek** op.

“Er is heel veel stof die wij in weinig tijd moeten proppen, zeker als je je moet focussen op de examenprogramma’s.” (VO)

“Gevoelsmatig heb ik hier geen tijd voor. Je wil ook inhaken op de levensbeschouwing van de jongeren.” (VO)

“Wij investeren zoveel tijd in taal en rekenen en die tijd gaat ten koste van de vrije ruimte.” (PO)

Wat houdt u tegen om meer of vaker aandacht te besteden aan dergelijke activiteiten? Basis: respondenten die aangeven weinig aandacht besteden aan afvalgerelateerde activiteiten (n=42).

Essentiële ingrediënten voor een goed lespakket volgens leraren en docenten

Een goed lespakket voor het primair onderwijs moet:

- ✓ aansluiten bij de belevingswereld en interesses van de leerlingen (74%)
- ✓ snel inzetbaar zijn met weinig voorbereidingstijd (49%)
- ✓ aansluiten bij de kerndoelen uit het curriculum (33%)
- ✓ verschillende werkvormen bevatten (32%)

“Wij kiezen af en toe wel wat uit de informatie die wij binnenkregen. Het maakt voor mij dan verschil of iets al helemaal georganiseerd is, of iets binnen het thema ligt waar wij op dat moment mee bezig zijn en of het praktisch haalbaar is (denk aan afstand).” (PO)

“Ik vind het onderwerp kunst en cultuur, omdat ik zie hoe betrokken de kinderen bij dit thema zijn.” (PO)

Waar let u voornamelijk op, als u informatie krijgt over een lespakket, afgezien van het onderwerp? Basis: alle respondenten (n=405). Meerdere antwoorden mogelijk.

Een goed lespakket voor het voortgezet onderwijs moet:

- ✓ aansluiten bij de belevingswereld en interesses van de leerlingen (68%)
- ✓ aansluiten bij de kerndoelen uit het curriculum (47%)
- ✓ snel inzetbaar zijn met weinig voorbereidingstijd (42%)
- ✓ over een maatschappelijk actueel thema gaan (34%)

“Het hangt natuurlijk wel af van het type leerling, daar moet je als docent wel rekening mee houden.” (VO)

“Ik denk ook dat het goed is om te leren in de werkelijkheid, dat activeert leerlingen.” (VO)

“Ik had vorige week een hele leuke lesbrief van Greenpeace, dat was met filmpjes, teksten en puzzeltjes. Het was actief en leerlingen konden hiermee aan de slag, want het was ook op hun niveau.” (VO)

Inzicht 4. Afval is een leuk thema, maar andere gerelateerde thema's vinden docenten interessanter, zoals het thema 'natuur'.

Natuur in primair onderwijs en energie in voortgezet onderwijs meest interessante thema's binnen dit spectrum

Primair onderwijs

Voortgezet onderwijs

*“Als ik kijk naar de urgentie wereldwijd, dan zou ik **energie** bovenaan zetten. Vanuit mijn vak zou ik kiezen voor mensenrechten, maar ik denk dat schoolbreed energie het meest belangrijk is.” (VO)*

*“**Energie** gaat over de toekomst en onze leerlingen zijn de toekomst.” (VO)*

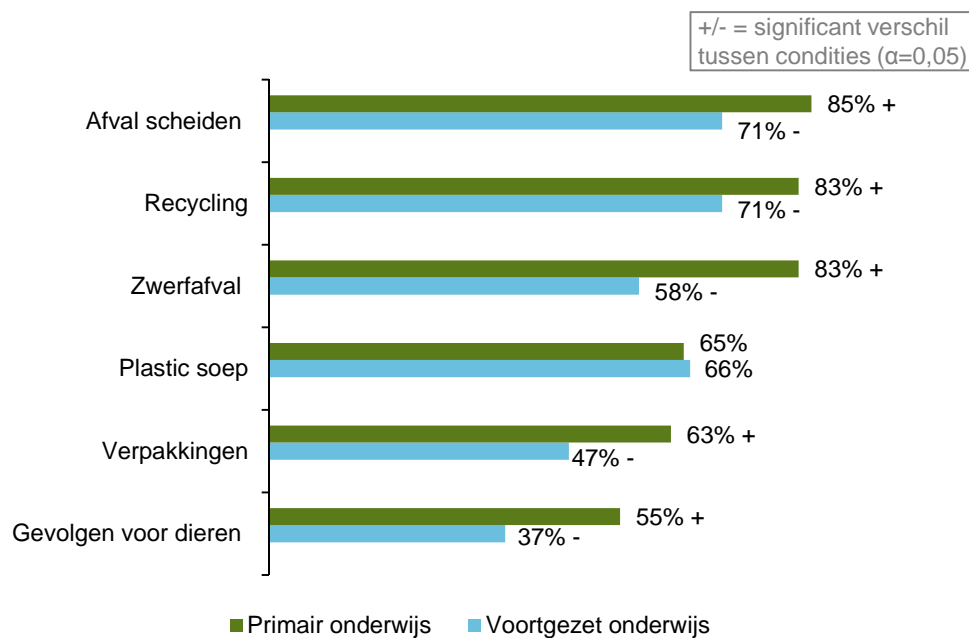
“Duurzaamheid gaat voor mij voor alles.” (PO)

*“**Afval** is ook niet echt een sexy onderwerp.” (VO)*

*“Waarom **geen afval**? Het ligt aan mijn eigen expertise, ik weet bijvoorbeeld meer van geopolitiek. Ik voel me daarom comfortabeler met een ander onderwerp.” (PO)*

Hoe zou u de volgende onderwerpen op volgorde zetten? 1 = het meest interessant om als thema in uw klas te behandelen, 5 het minst. Basis: alle respondenten (n=405).

In primair onderwijs zijn afvalscheiden, recycling en zwerfafval even vaak geassocieerde thema's, in voortgezet onderwijs is vooral de associatie met zwerfafval een stuk kleiner

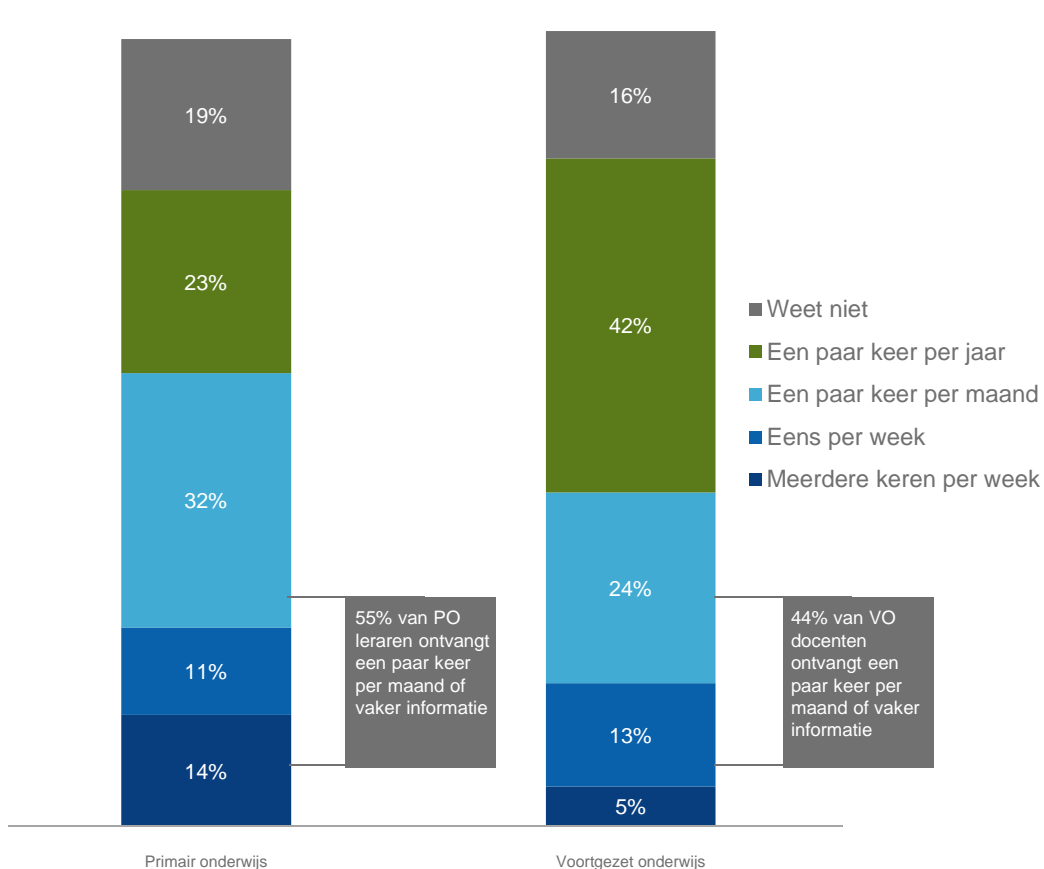
Welke van de volgende woorden associeert u met het thema 'afval' om te behandelen in uw klas?
Basis: alle respondenten (n=405)

Welke zoekwoorden zou u op internet gebruiken als u zou zoeken naar lesmaterialen over (zwerf)afval?
Basis: alle respondenten (n=405). Open vraag.

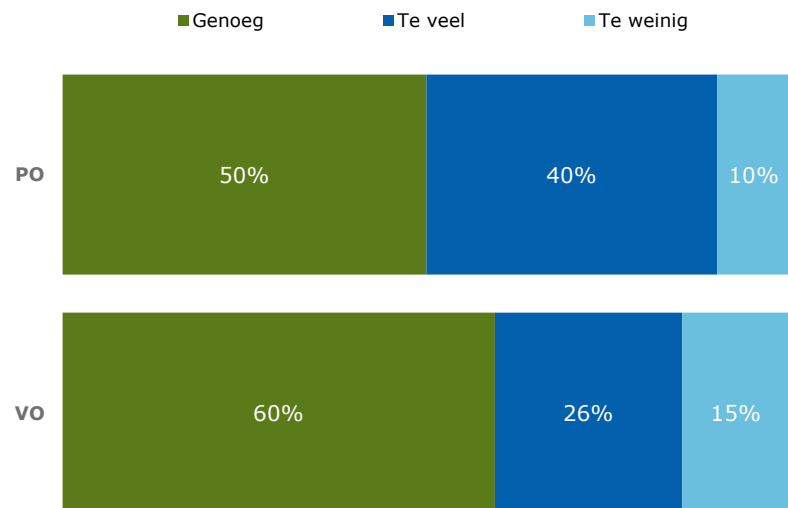

Inzicht 6. De context van het aanbod van lespakketten kan worden samengevat als: veel aanbod, voorkeur voor in ieder geval e-mail, thema's worden bepaald in mei en juni.

Ruim de helft van de docenten ontvangt een paar keer per maand of vaker informatie over gratis lespakketten; men zit niet te wachten op meer aanbod

Verschillende organisaties bieden lespakketten aan voor verschillende thema's. Hoe vaak komt het voor dat u informatie krijgt over een gratis lespakket dat u of uw school kan bestellen? Basis: alle respondenten (n=405).

Vindt u dat u genoeg, te weinig of teveel van dit soort informatie krijgt over gratis lespakketten? Basis: alle respondenten (n=405).

"Vanuit KNAG krijg ik vaak informatie toegemaid die je allemaal in de lessen kan inbrengen. Dit is voornamelijk in mailvorm." (VO)

"Ik krijg heel veel informatie opgestuurd vanuit de universiteit en krijg af en toe proefschriften opgestuurd." (VO)

"Je krijgt ook veel toegestuurd van de overheid naar aanleiding van actuele debatten (denk aan de me too-discussie). Dat vind ik een typisch voorbeeld van materiaal dat geschikt is voor de vrije ruimte." (VO)

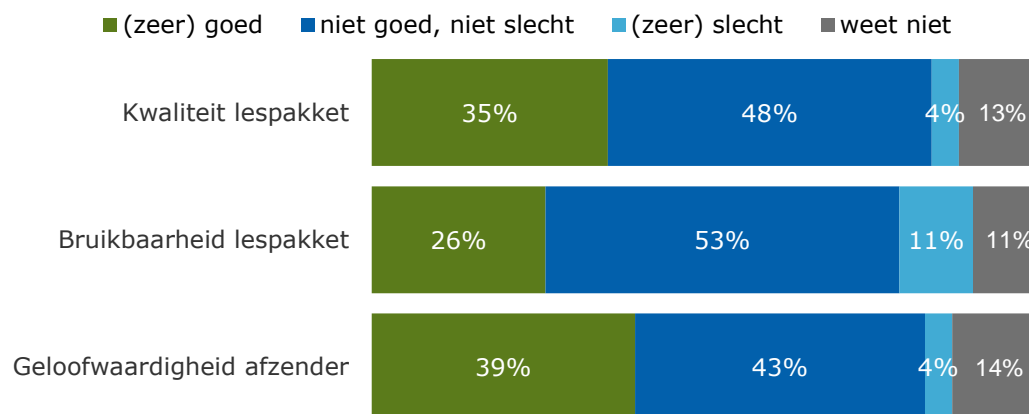
Winst te behalen op kwaliteit en bruikbaarheid lespakketten

Ruim de helft van de docenten krijgt minstens een paar keer per maand een lespakket aangeboden. Dat kan dus zomaar oplopen tot twintig pakketten per jaar! Over de kwaliteit is men niet uitgesproken enthousiast; veel leraren beoordelen deze als 'niet goed, niet slecht'. Het is echt zaak een excellent lespakket aan te bieden waarmee je opvalt tussen alle andere pakketten.

“Er is wel wat te vinden op internet, maar een deel sluit niet aan bij de behoeften van de leerlingen. Vaak is de informatie te abstract of te saai.” (PO)

“Ik moet zeggen dat ik 90 procent van die mails niet open. Ik doe dan al zoveel op zo'n thema, de informatie is dan gewoon teveel.” (PO)

Hoe beoordeelt u het aanbod van gratis aangeboden lespakketten op de volgende aspecten? Basis: alle respondenten (n=343). Weergegeven: antwoorden PO docenten. Significant verschil PO & VO (niet in grafiek): VO docenten beoordelen lespakketten vaker als zeer slecht dan docenten PO op de onderdelen kwaliteit & bruikbaarheid.

Te behandelen thema's gekozen gedurende het hele jaar; een piek is zichtbaar in mei en juni

Keuze thema's in mei & juni:

PO 49%

VO 47%

*Op welk moment in het schooljaar wordt doorgaans de planning voor het komende jaar gemaakt? Als dit meerdere maanden achter elkaar wordt gedaan, geef dan de maand aan waarin hiermee wordt gestart.
Basis: alle respondenten (n=405).*

Quotes andere momenten voor behandelen thema

'Op het moment dat er iets actueels gebeurd waar aandacht aan besteed moet worden

feestdagen, seizoenen.'

'Wanneer we een leuk aanbod krijgen, beslissen we op dat moment.'

'Bij de startvergadering aan het begin van het schooljaar.'

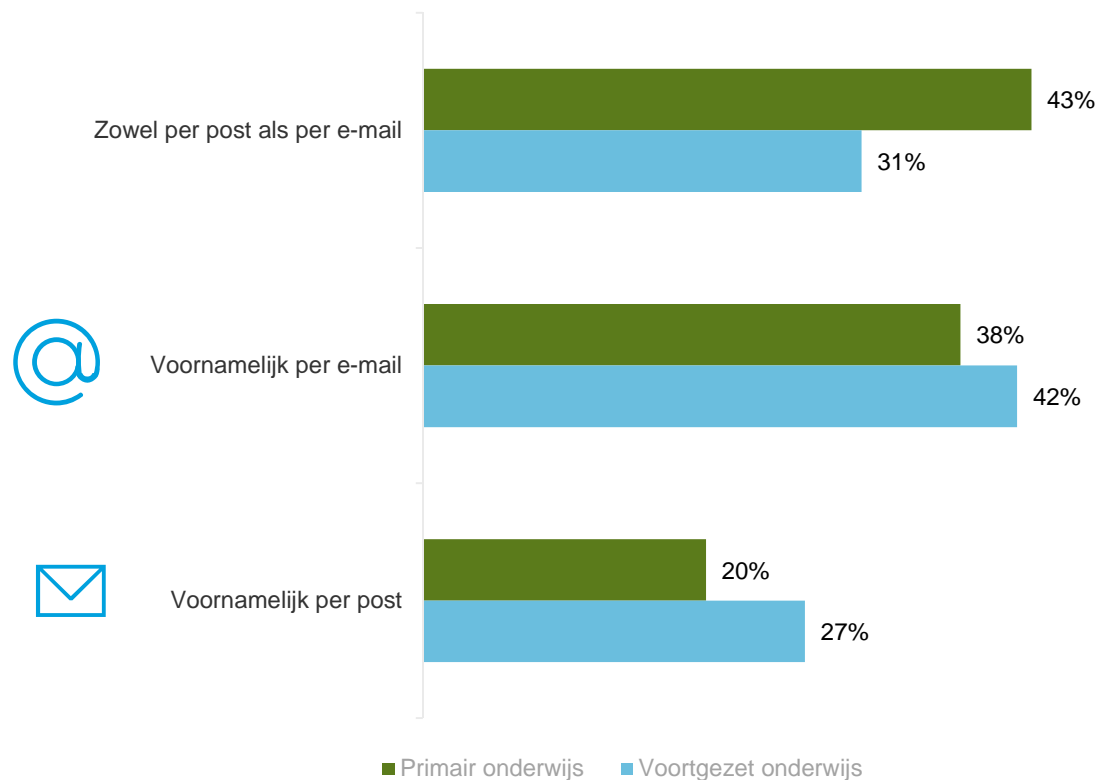
'Spontaan, bij aanbod, kijken we of inpassing nog mogelijk is in ons programma.'

'Net voor elke vakantie.'

'Een projectweek wordt al maanden vooruit gepland, het thema en inhoud daarvan pas later ingevuld.'

Zijn er nog andere momenten in het jaar dat jullie de keuze maken voor een te behandelen thema? Basis: alle respondenten (n=405).

Voorkeur voor het ontvangen van informatie (in ieder geval) via e-mail

"Ik vind mail wel handig, zo kan ik het ook makkelijk indelen en doorsturen naar taakgroepen. Wij hebben bovendien geen postvakken op school, dus dat is onhandig. Het voordeel is ook dat een mail naar meerdere mensen kan worden doorgestuurd." (PO)

Hoe krijgt u dit soort informatie het liefst aangeboden? Basis: alle respondenten (n=405).

Bijlagen

Onderzoeksverantwoording

Opdrachtgever	Nederland Schoon en SME
Doelgroep(en)	Leerkrachten primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO)
Aantal respondenten	Bruto steekproef n = 500
Respons	81%; netto n = 405 deelnemers (PO = 343, VO = 62)
Steekproefbron	TNS NIPOBASE
Veldwerkperiode	29 november tot en met 7 december 2017
Vragenlijstlengte	Circa 12 minuten
Methode	Online
Open vragen	<p>De volgende zes vragen zijn gesteld (niet gecodeerd):</p> <ul style="list-style-type: none">- Kunt u uw antwoord toelichten? (Voorafgaande vraag: Wat vindt u een interessanter thema om te behandelen in uw lessen: afval scheiden / recyclen of zwerfafval voorkomen)- Wat houdt u tegen om meer of vaker aandacht te besteden aan dergelijke activiteiten?- Hoe zou u thema's als afval scheiden, recyclen of voorkomen van zwerfafval op een leuke manier in de les kunnen brengen?- Welke zoekwoorden zou u op internet gebruiken als u zou zoeken naar lesmaterialen over (zwerf)afval?- U geeft aan dat u wel meer zou willen doen met het thema zwerfafval. Wat heft u nodig om meer te doen met dit thema naast voldoende tijd om het thema te behandelen?- U geeft aan dat u wel meer zou willen doen met het thema afval scheiden / recyclen? Wat heft u nodig om meer te doen met dit thema, naast voldoende tijd om het thema te behandelen?
Weging	Geen
Rapportage	De verschillende uitkomsten van de specifieke condities zijn statistisch getoetst. Indien de gevonden verschillen significant zijn, is het voor 95% zeker dat de verschillen berusten op werkelijke verschillen en niet op toeval.

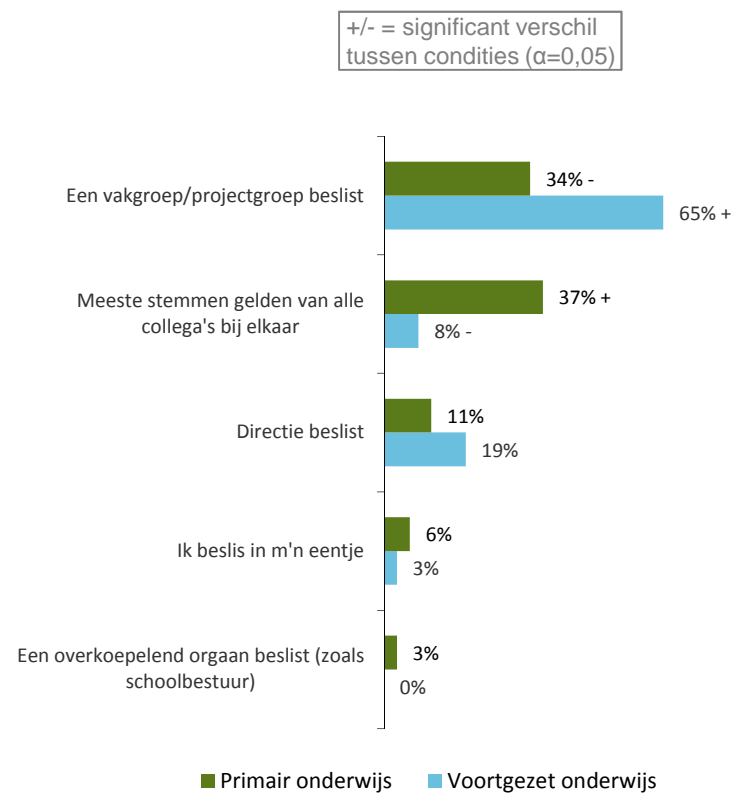
* Meer gedetailleerde informatie over dit onderzoek is beschikbaar via uw contactpersoon bij Kantar Public

39

Keuze thema's 1: thema's aandragen en beslissen

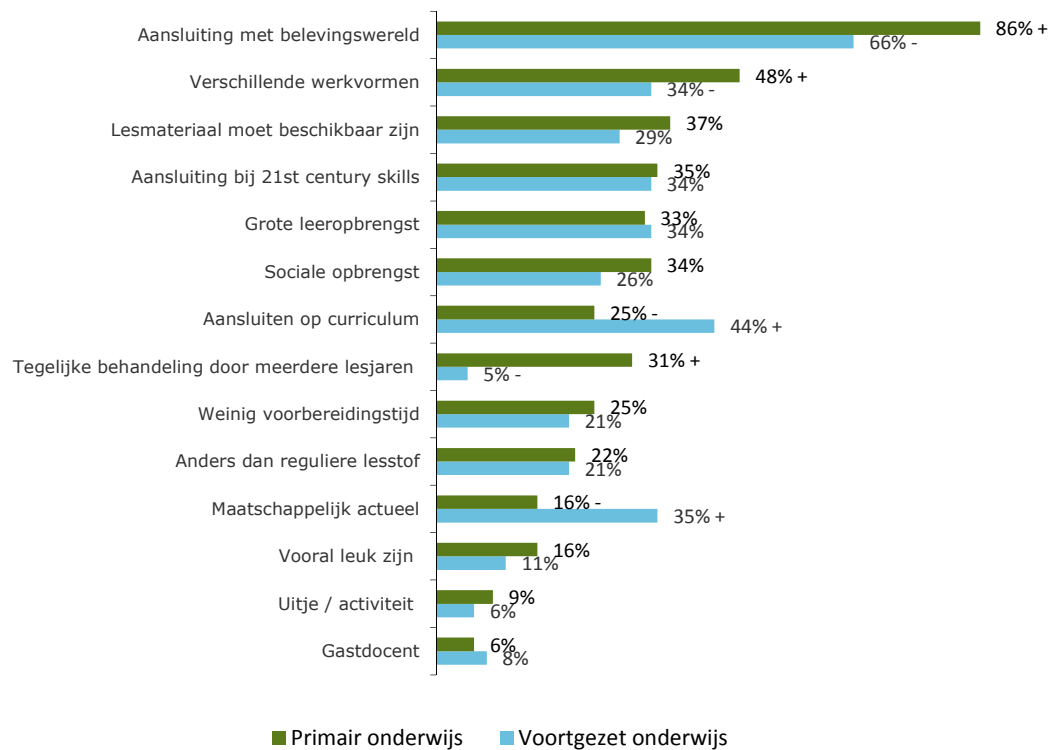
Deze vragenlijst gaat over thema's die behandeld kunnen worden in het onderwijs. Een school kan zelf (aanvullende) thema's kiezen en behandelen of aan thema's extra aandacht besteden. Denk nu aan het verzamelen en kiezen van onderwerpen waar een school aandacht aan kan geven. Welke antwoorden zijn dan op uw school van toepassing? Basis: alle respondenten (n=405). Maximaal 2 antwoorden.

Wie beslist er vervolgens welk(e) thema(s) er behandeld gaan worden? Basis: alle respondenten (n=405).

Keuze thema's 2: belangrijke aspecten bij keuze thema

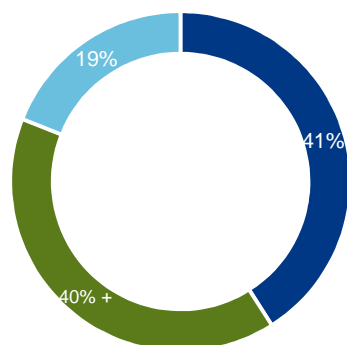
+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

Als er een keuze moet worden gemaakt ten aanzien van een te behandelen thema, wat is er dan belangrijk?
Basis: alle respondenten (n=405). Meerdere antwoorden mogelijk.

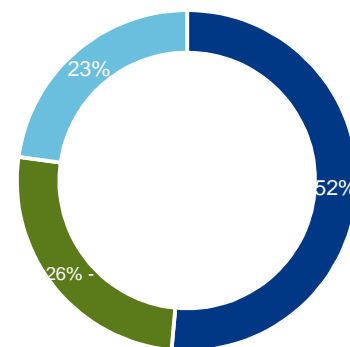
Keuze thema's 3: verdieping of verbreding reguliere lesstof

+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

- Een thema behandelen waarbij de inhoud een verdieping of aanvulling is op de reguliere lesstof
- Een thema behandelen waarbij de inhoud iets heel anders is dan de reguliere lesstof
- Geen voorkeur

Wat heeft u liever? Basis: primair onderwijs (n=343)

- Een thema behandelen waarbij de inhoud een verdieping of aanvulling is op de reguliere lesstof
- Een thema behandelen waarbij de inhoud iets heel anders is dan de reguliere lesstof
- Geen voorkeur

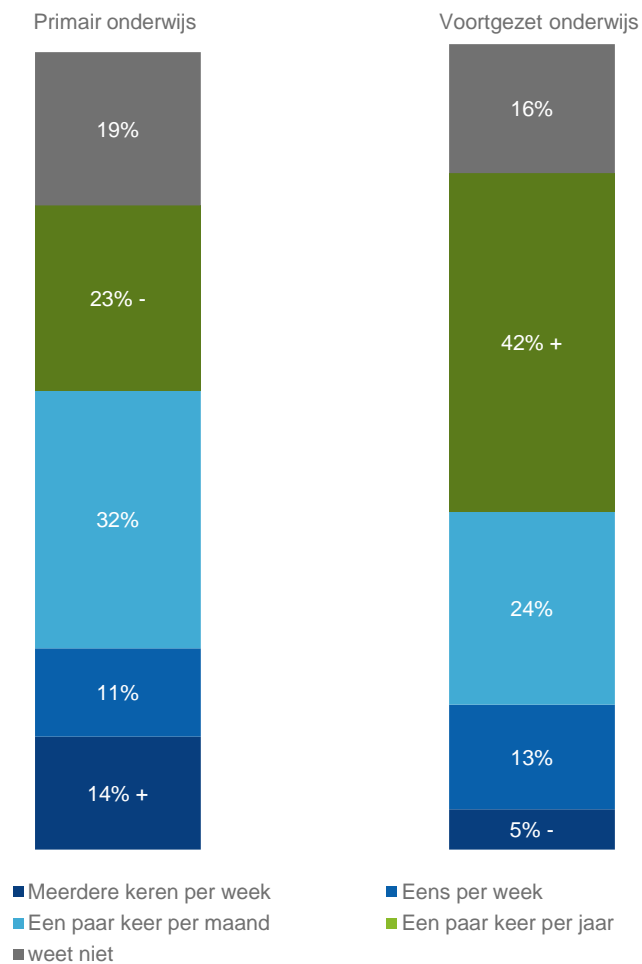
Wat heeft u liever? Basis: voortgezet onderwijs (n=62)

Keuze thema's 4: keuzemoment

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
September	11%	8%
Oktober	1%	3%
November	1%	2%
December	-	2%
Januari	1%	2%
Februari	1%	3%
Maart	3%	5%
April	8%	15%
Mei	23%	18%
Juni	26%	29%
Juli	9%	5%
Augustus	10%	3%
Weet niet	6%	6%

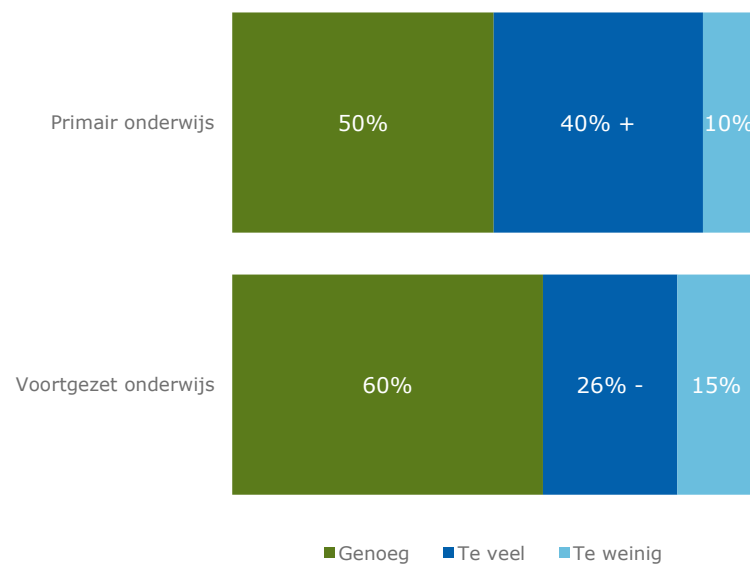
*Op welk moment in het schooljaar wordt doorgaans de planning voor het komende jaar gemaakt? Als dit meerdere maanden achter elkaar wordt gedaan, geef dan de maand aan waarin hiermee wordt gestart.
Basis: alle respondenten (n=405).*

Aanbod lespakket 1: hoeveelheid en waardering hoeveelheid

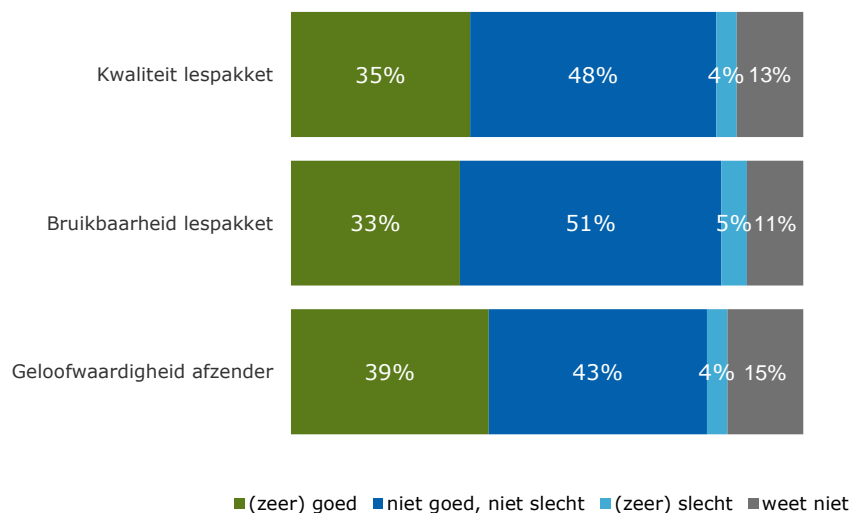
Versillende organisaties bieden lespakketten aan voor versillende thema's. Hoe vaak komt het voor dat u informatie krijgt over een gratis lespakket dat u of uw school kan bestellen? Basis: alle respondenten (n=405).

+/- = significant verschil tussen condities ($\alpha=0,05$)

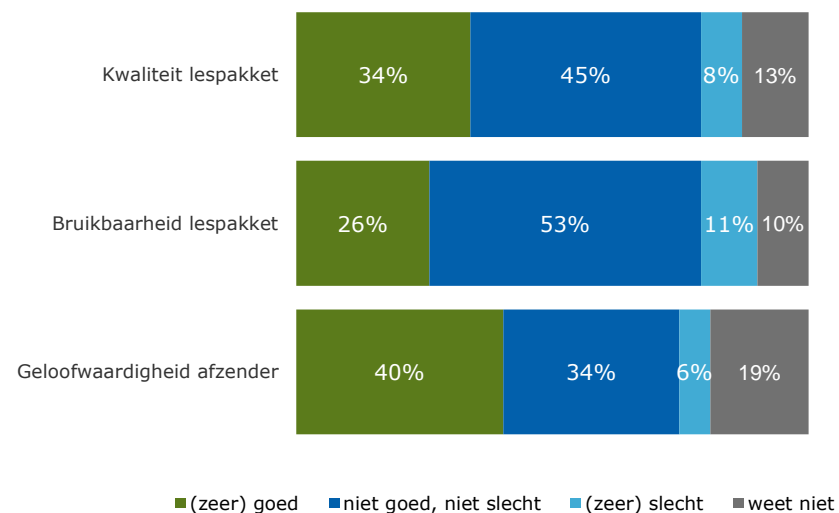

Vindt u dat u genoeg, te weinig of te veel van dit soort informatie krijgt over gratis lespakketten? Basis: alle respondenten (n=405).

Aanbod lespakket 2: kwaliteit lespakket

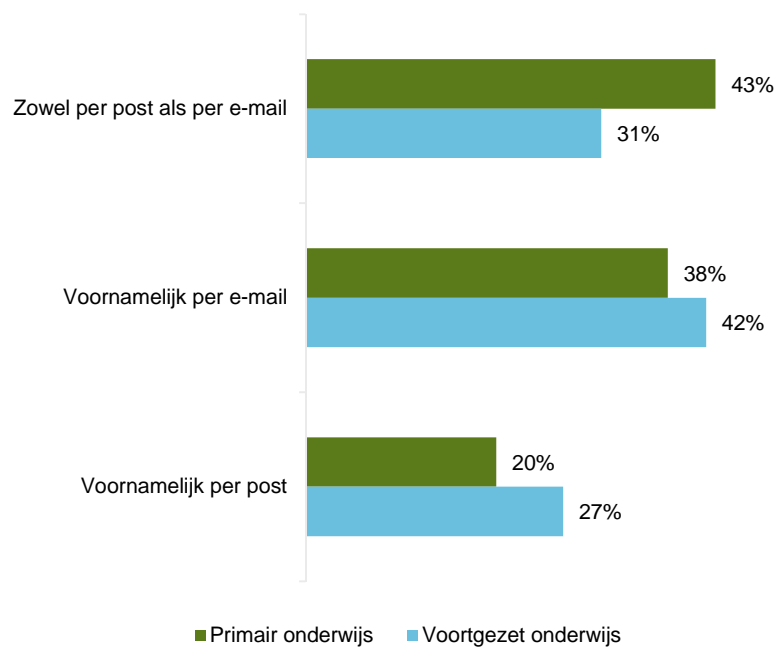

Hoe beoordeelt u het aanbod van gratis aangeboden lespakketten op de volgende aspecten?
Basis: primair onderwijs (n=343)

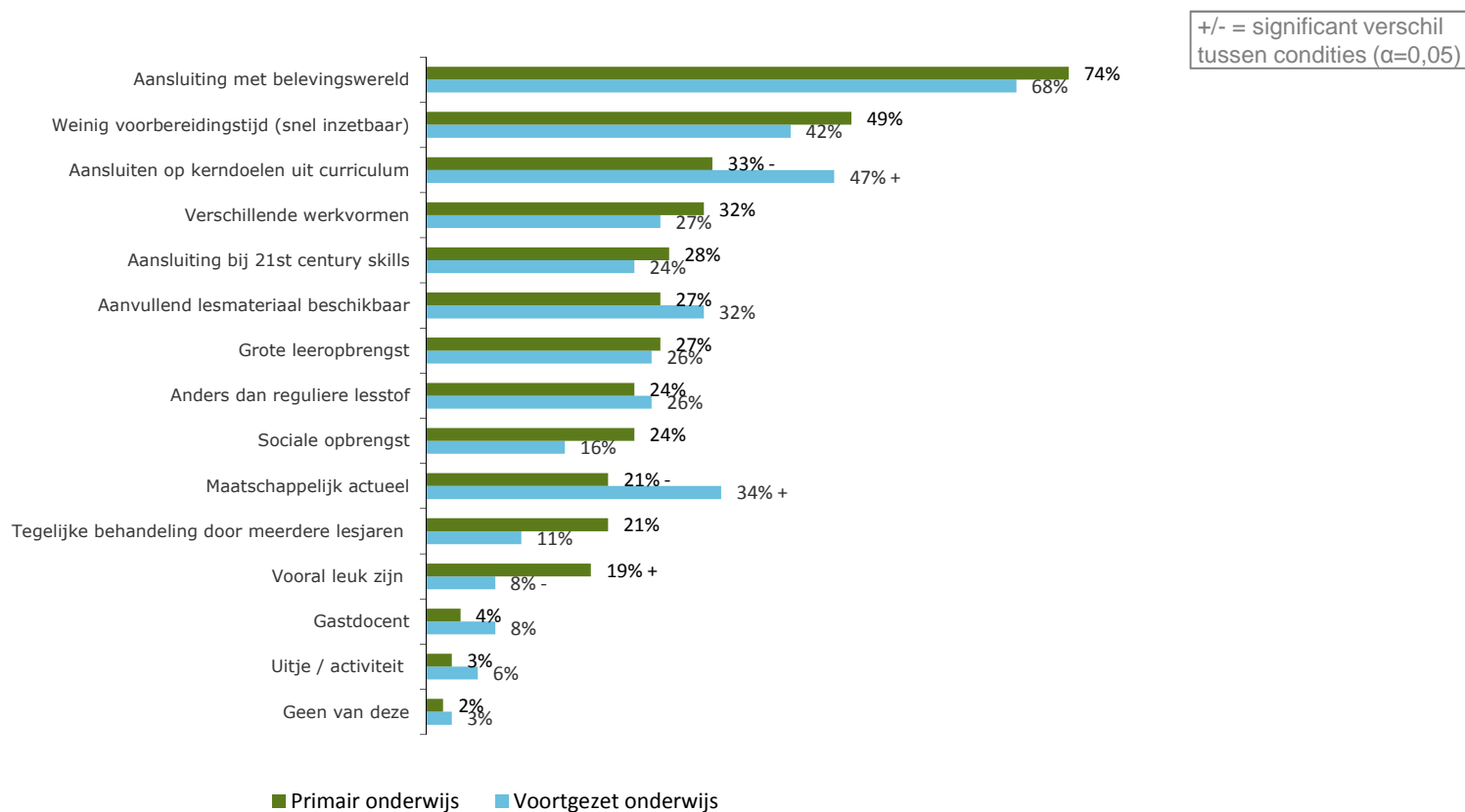
Hoe beoordeelt u het aanbod van gratis aangeboden lespakketten op de volgende aspecten? Basis: voortgezet onderwijs (n=62)

Aanbod lespakket 3: manier van aanbieden

Hoe krijgt u dit soort informatie het liefst aangeboden? Basis: alle respondenten (n=405).

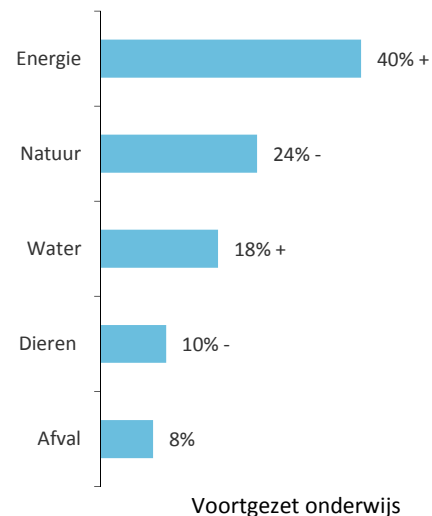
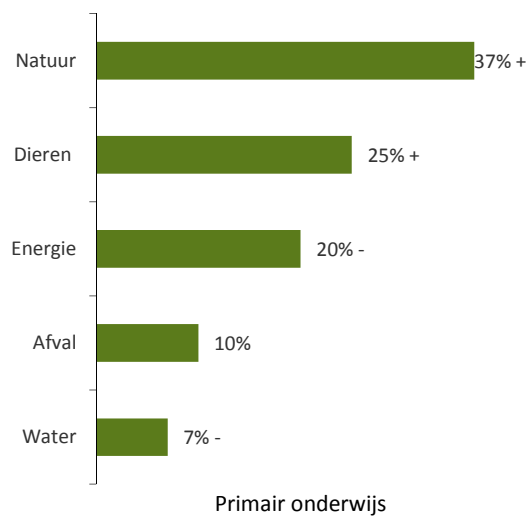
Aanbod lespakket 4: beoordeling aangeboden lespakket

Waar let u voornamelijk op, als u informatie krijgt over een lespakket, afgezien van het onderwerp?
 Basis: alle respondenten (n=405). Meerdere antwoorden mogelijk.

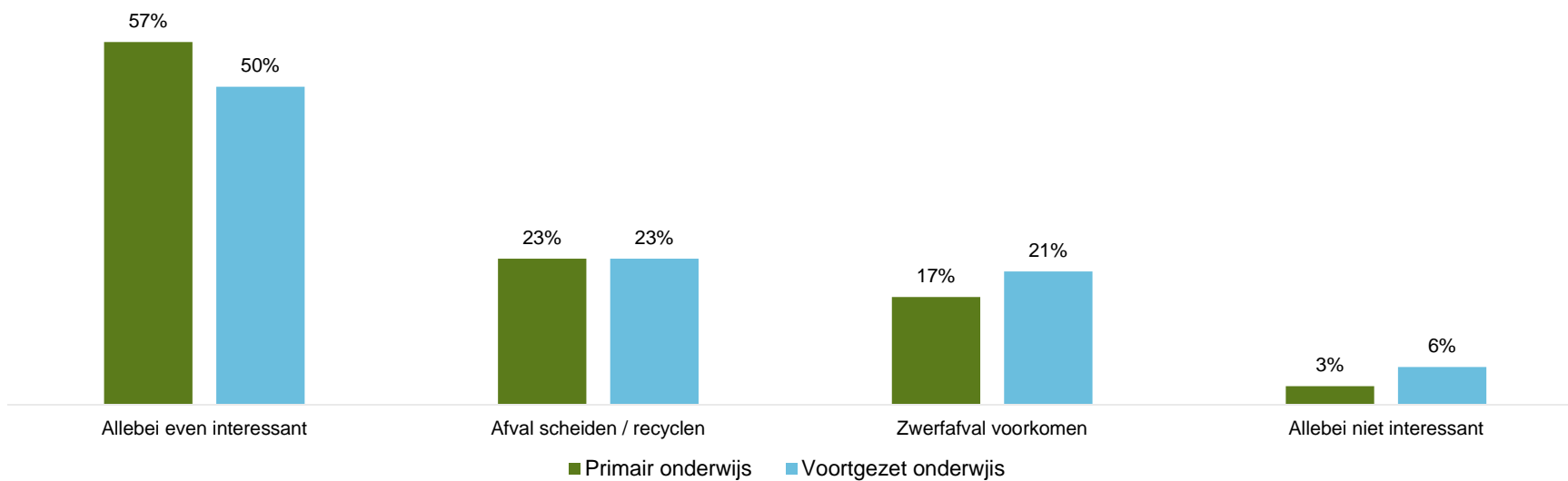
Voorkeur thema 1: thema interessant

+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

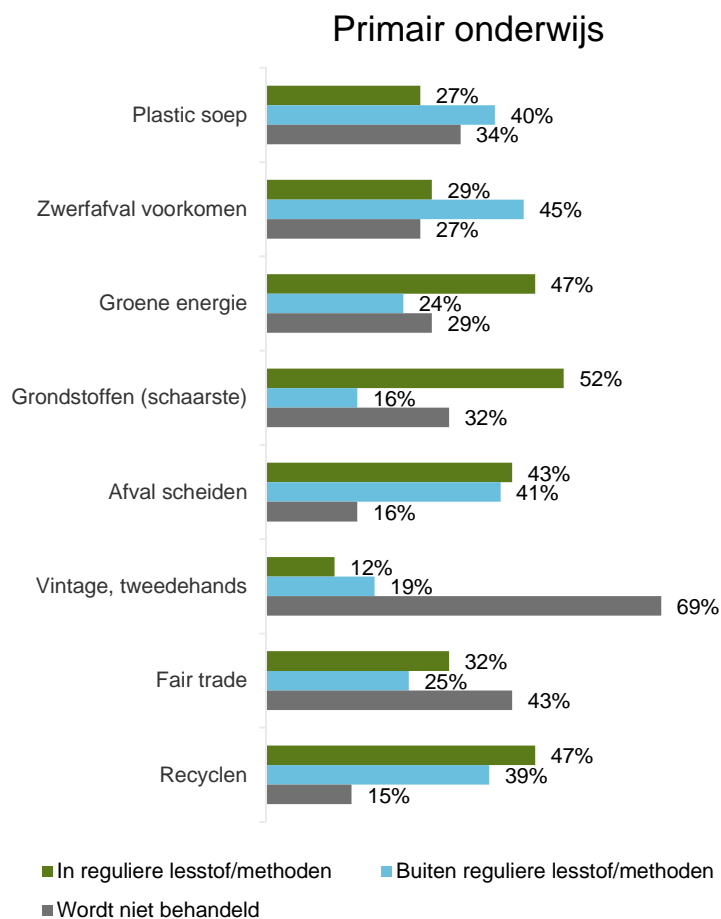
Hoe zou u de volgende onderwerpen op volgorde zetten? 1 = het meest interessant om als thema in uw klas te behandelen, 5 het minst. Weergegeven in bovenstaande figuur is het percentage docenten dat dit onderwerp heeft gekozen als **meest interessant**. Basis: alle respondenten (n=405).

Voorkeur thema 2: voorkeur afval scheiden of zwerfafval

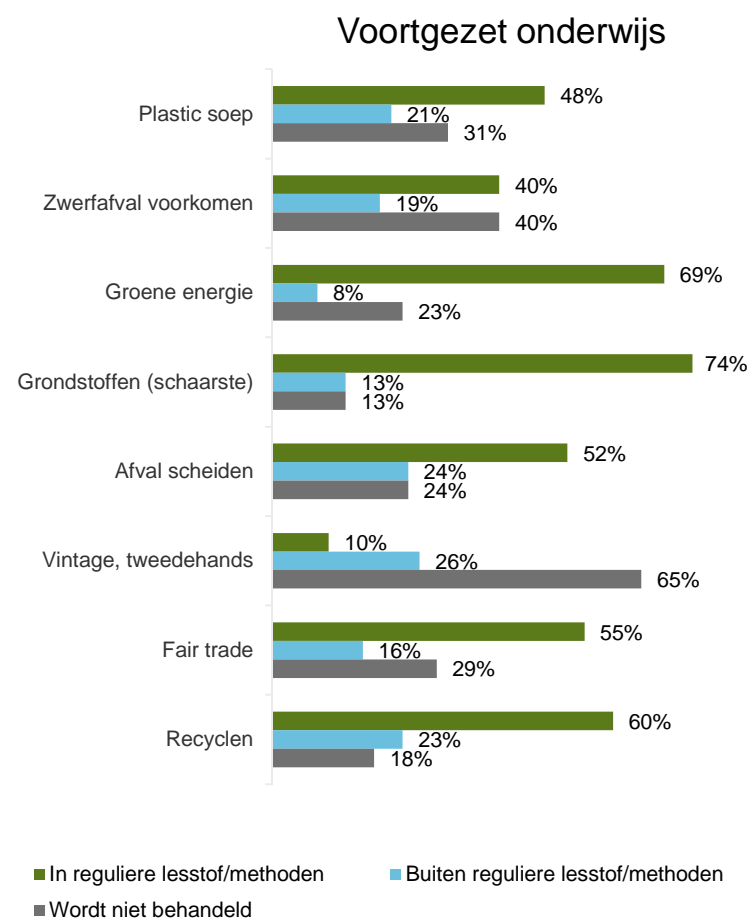

Wat vindt u een interessanter thema om te behandelen in uw lessen: afval scheiden / recyclen of zwerfafval voorkomen? Basis: alle respondenten (n=405).

Thema behandelen 1: binnen of buiten reguliere stof

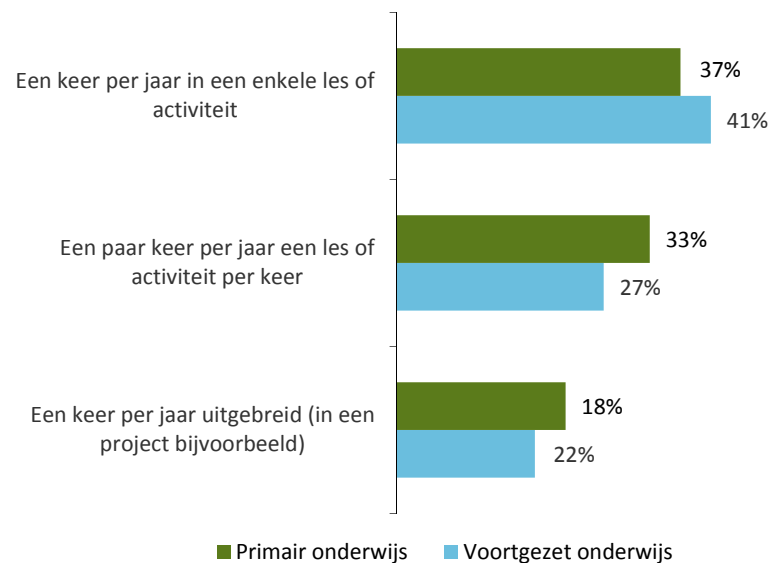

*In hoeverre komen de volgende onderwerpen aan de orde in een jaar in uw klas?
 Basis: docenten primair onderwijs (n=343).*

*In hoeverre komen de volgende onderwerpen aan de orde in een jaar in uw klas?
 Basis: docenten voortgezet onderwijs (n=62).*

Thema behandelen 2: hoeveelheid zwerfafval behandelen

U gaf aan dat er in uw klas aandacht is voor het thema 'voorkomen van zwerfafval'. Kunt u aangeven hoe vaak ongeveer? Basis: respondenten die aangeven zwerfafval te behandelen in de les (n=289)

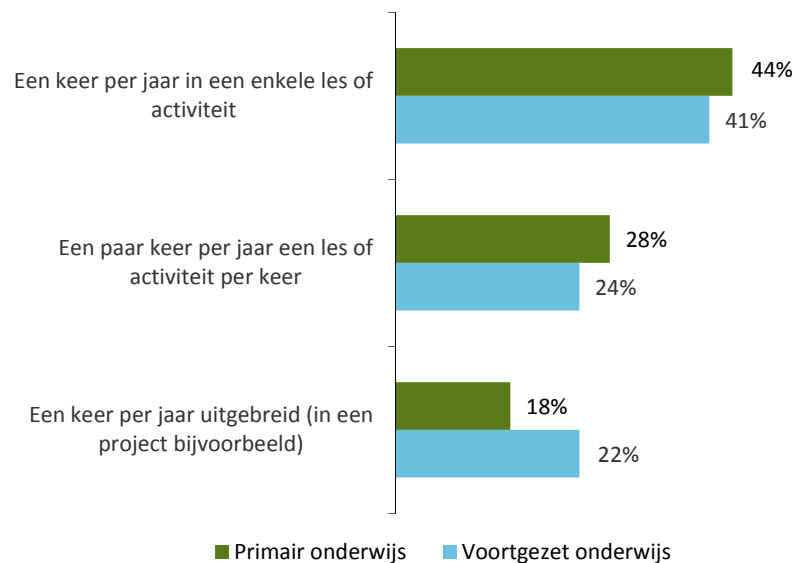
Thema behandelen 3: wanneer zwerfafval behandelen

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
September	6%	8%
Oktober	6%	5%
November	4%	5%
December	-	8% +
Januari	2%	-
Februari	3% -	11% +
Maart	8%	8%
April	7%	8%
Mei	7%	5%
Juni	3%	3%
Juli	-	-
Augustus	-	-
Weet niet	25%	16%
Niet in specifieke maand(en)	36%	24%

+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

*Kunt u aangeven wanneer in het jaar er normaal gesproken aandacht is voor het
thema 'voorkomen van zwerfafval'?*
Basis: respondenten die aangeven zwerfafval te behandelen in de les (n=289)

Thema behandelen 4: hoeveelheid afval scheiden behandelen

U gaf aan dat er in uw klas aandacht is voor het thema 'afval scheiden / recyclen'. Kunt u aangeven hoe vaak ongeveer? Basis: respondenten die aangeven afval scheiden / recyclen te behandelen in de les (n=355)

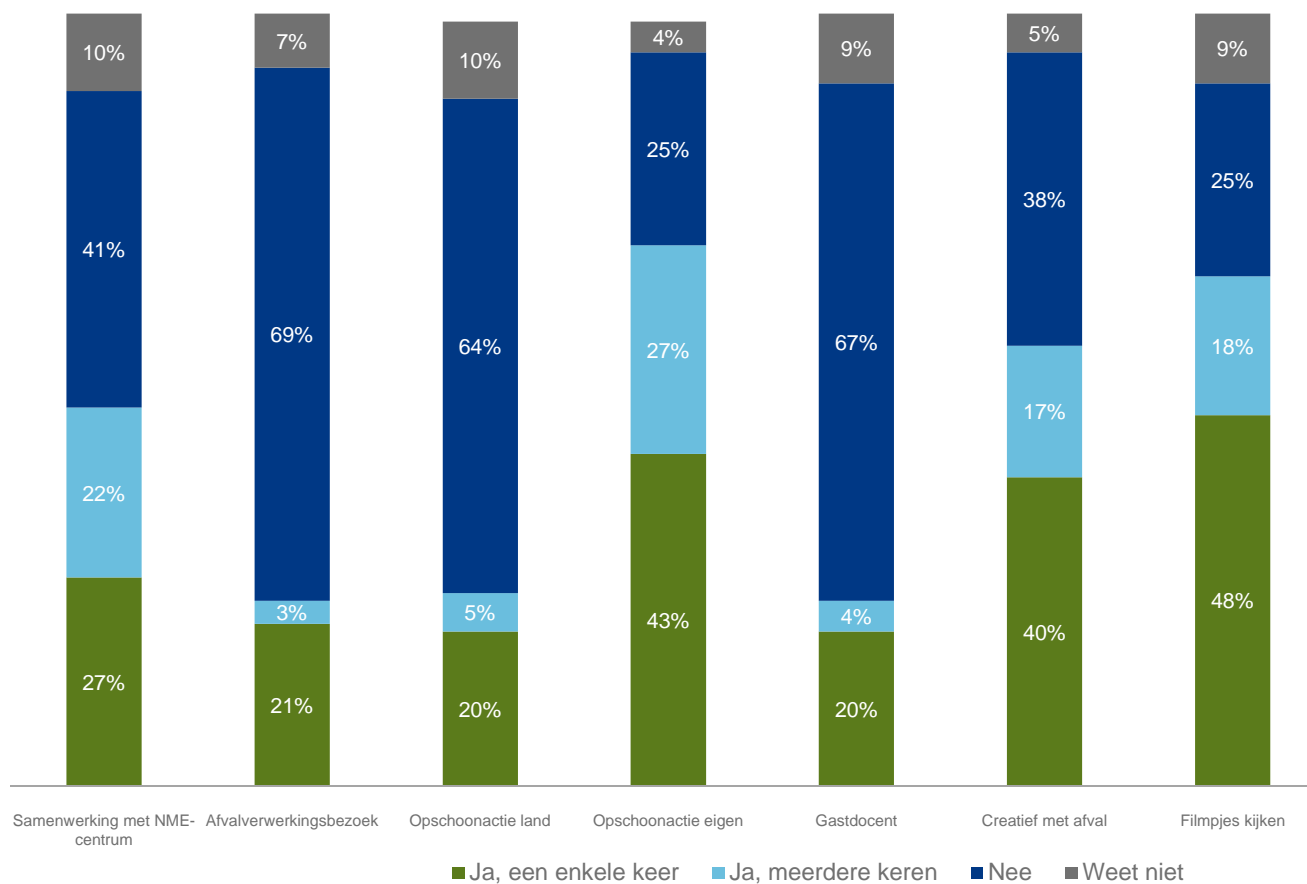
Thema behandelen 5: wanneer afval scheiden behandelen

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
September	6%	2%
Oktober	5%	6%
November	4%	6%
December	1%	4%
Januari	1% -	6% +
Februari	3% -	10% +
Maart	6%	8%
April	7%	10%
Mei	5%	10%
Juni	3%	8%
Juli	-	2%
Augustus	1%	-
Weet niet	35%	22%
Niet in specifieke maand(en)	32%	22%

+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

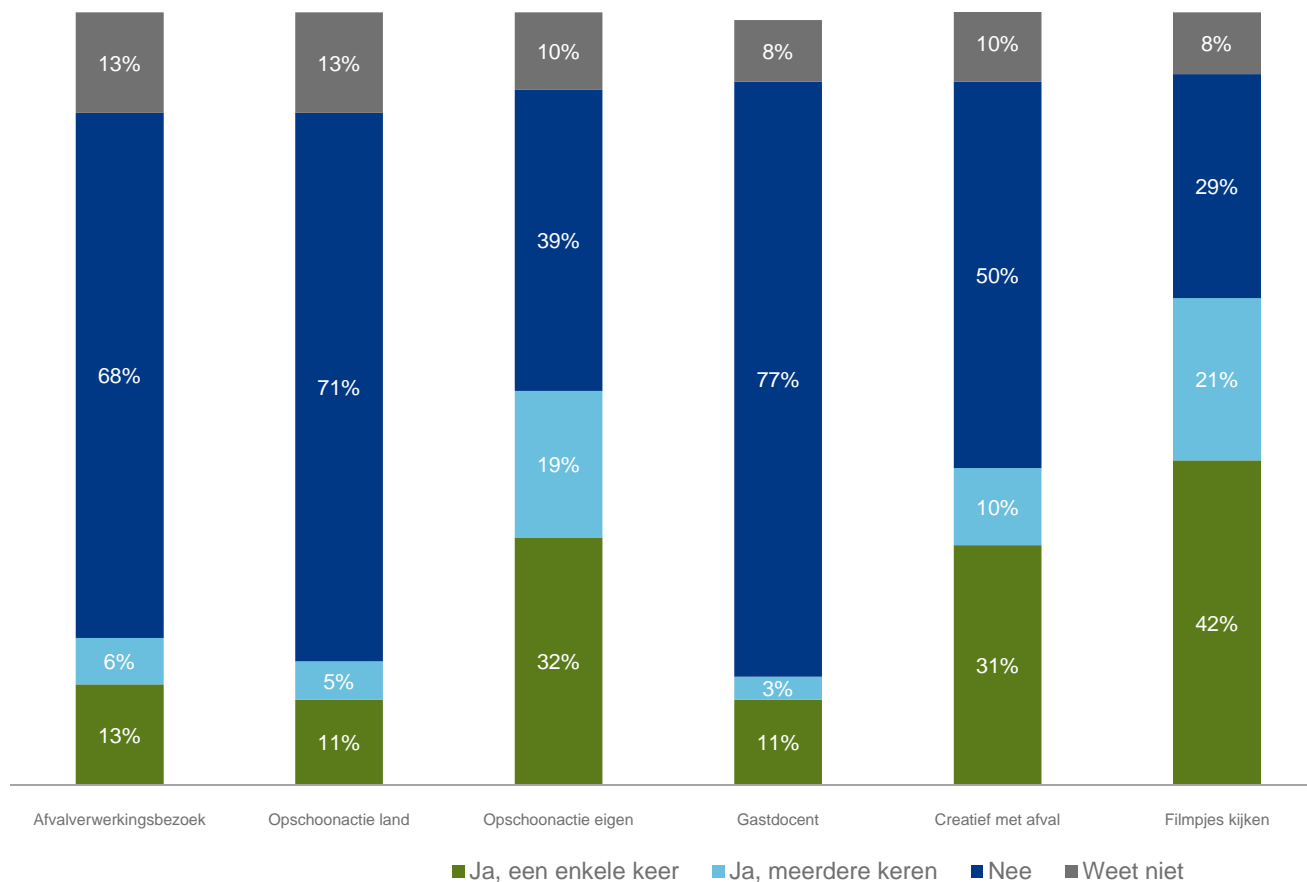
Kunt u aangeven wanneer in het jaar er normaal gesproken aandacht is voor het thema 'afval scheiden / recyclen'?
Basis: respondenten die aangeven afval scheiden / recyclen te behandelen in de les
(n=355)

Thema behandelen 6: afval activiteiten primair onderwijs

Zijn de volgende activiteiten in het huidige of vorige schooljaar voorgekomen bij u op school?
 Basis: leraren primair onderwijs (n=343)

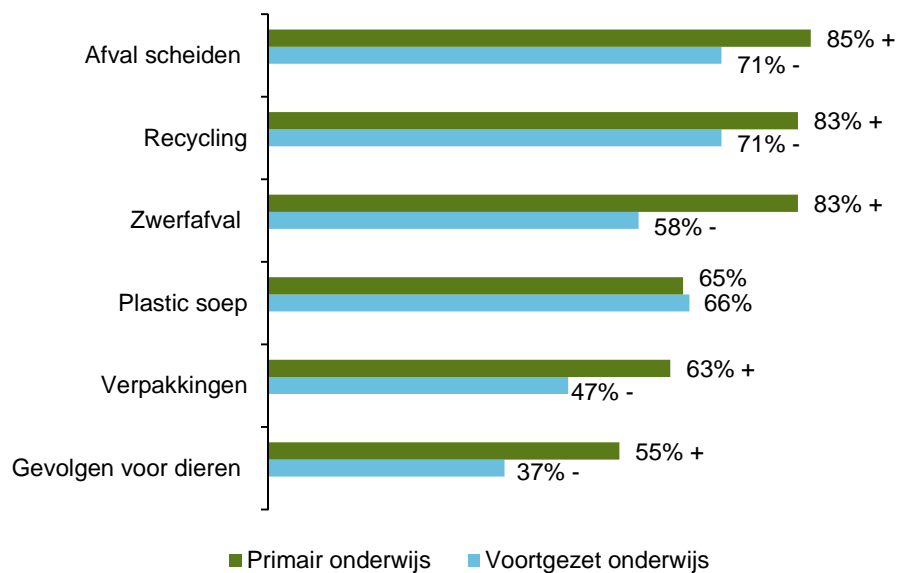
Thema behandelen 7: afval activiteiten voortgezet onderwijs

Zijn de volgende activiteiten in het huidige of vorige schooljaar voorgekomen bij u op school?
 Basis: docenten voortgezet onderwijs (n=62)

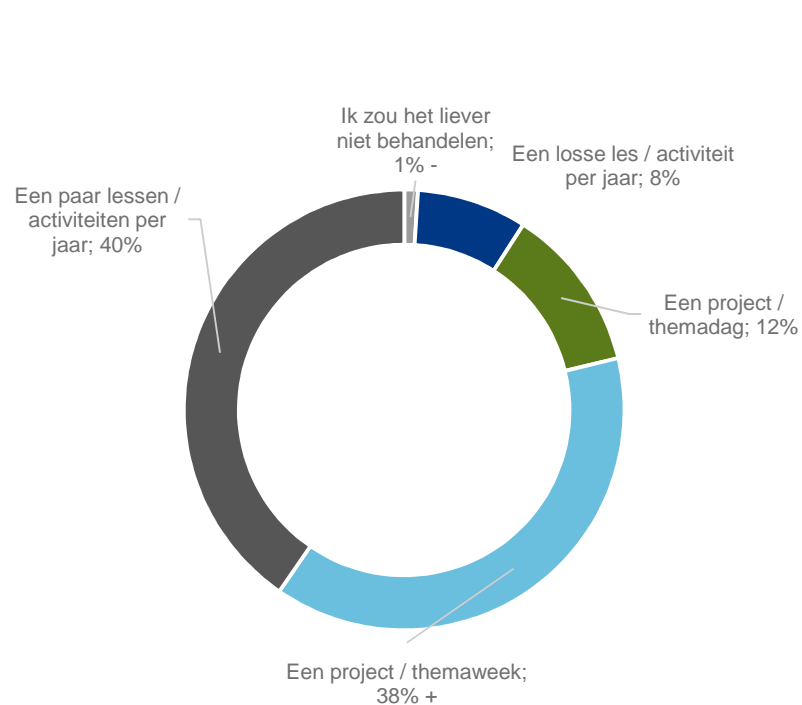
Thema behandelen 8: associaties thema afval in de klas

+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

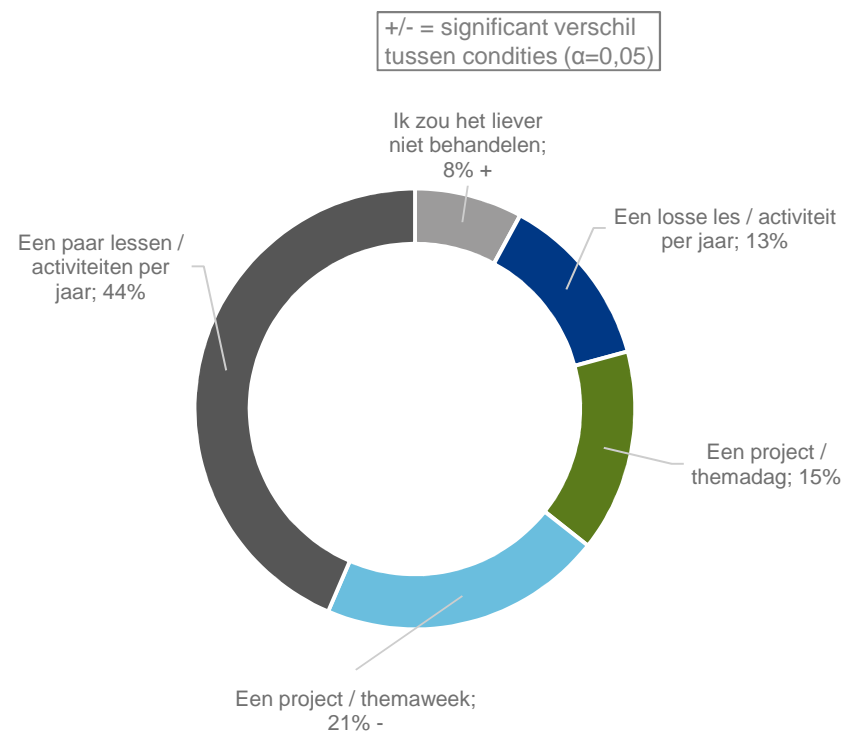

Welke van de volgende woorden associeert u met het thema 'afval' om te behandelen in uw klas?
Basis: alle respondenten (n=405)

Thema behandelen 9: vorm thema afval in de klas

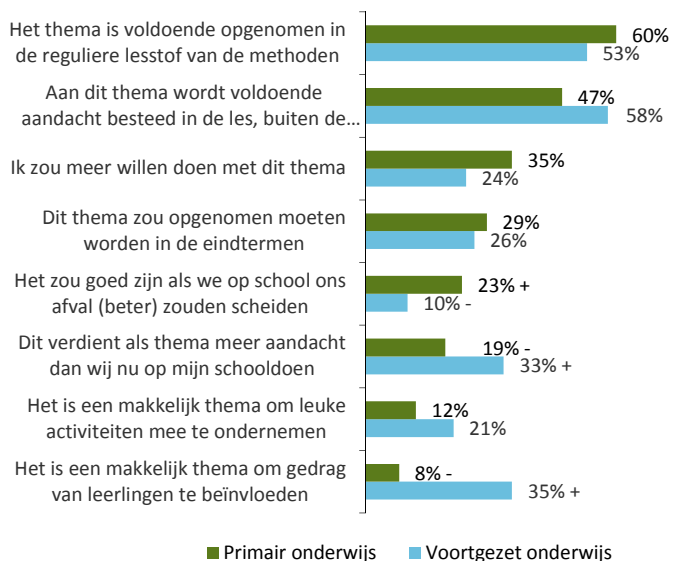
Hoe zou u het thema afval het liefst behandelen?
Basis: leraren primair onderwijs (n=343)

Hoe zou u het thema afval het liefst behandelen?
Basis: leraren voortgezet onderwijs (n=62)

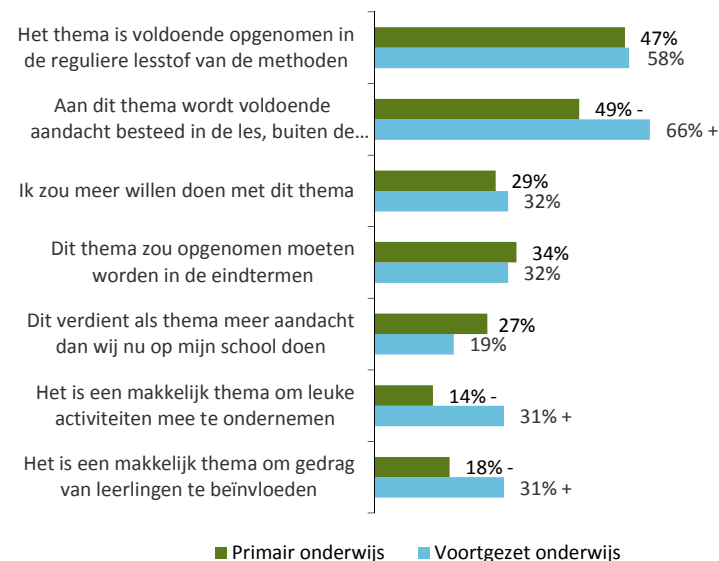
+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

Thema behandelen 10: afval scheiden + zwerfafval

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het thema afval scheiden / recyclen? Basis: alle respondenten (n=405). Weergegeven: percentage respondenten eens.

+/- = significant verschil tussen condities ($\alpha=0,05$)

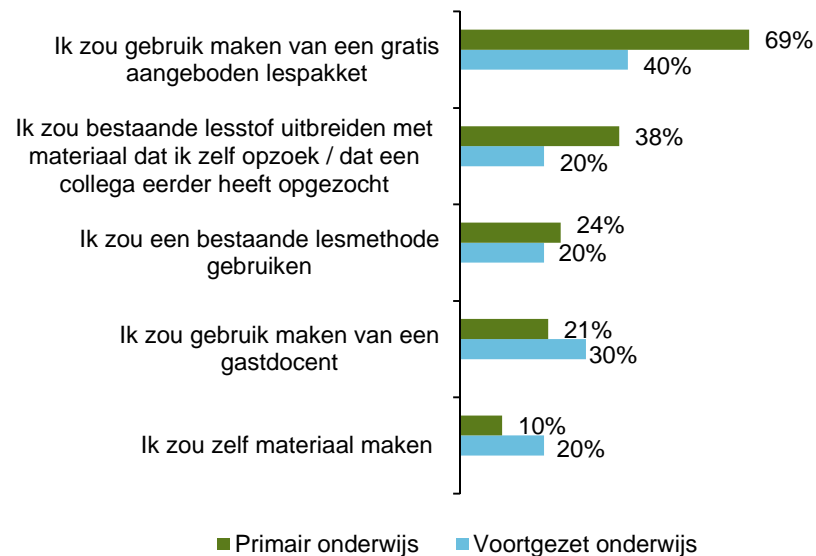
In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het thema zwerfafval/ recyclen? Basis: alle respondenten (n=405). Weergegeven: percentage respondenten eens.

Lesmateriaal verzamelen 1: hoe kom je aan afvalgerelateerd lesmateriaal + hypothetisch

+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

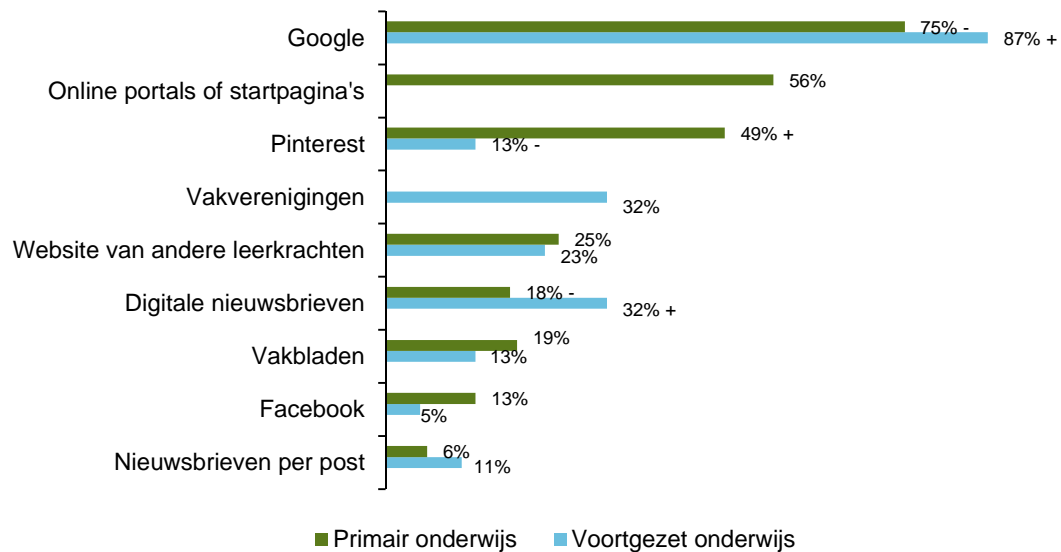
Hoe komt u aan het materiaal dat u gebruikt om uw lessen of projecten over afval scheiden, recyclen en/of zwerfafval voorkomen vorm te geven? Basis: respondenten die in een jaar iets doen met de thema's afval scheiden / recyclen en zwerfafval voorkomen (n=366). Meerdere antwoorden mogelijk.

Stel dat u materiaal zou zoeken om lessen of projecten over afval scheiden, recyclen en/of zwerfafval voorkomen vorm te geven. Hoe zou u dat doen? Basis: respondenten die aangeven in een jaar **niets** te doen met de thema's afval scheiden, recyclen en zwerfafval voorkomen (n=39). Meerdere antwoorden mogelijk.

Lesmateriaal verzamelen 2: kanalen voor materiaal

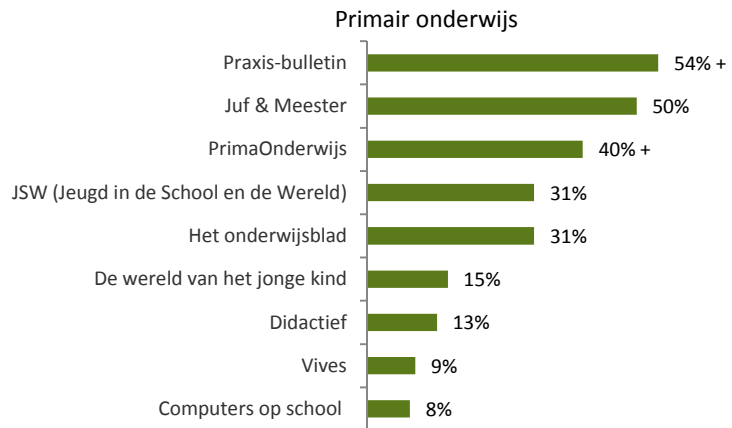
+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

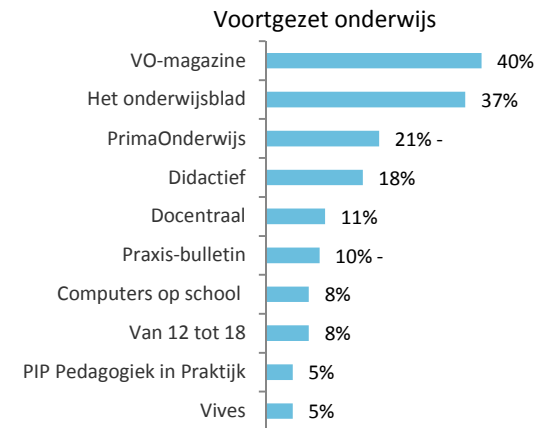
Welke kanalen gebruikt u zelf bij het zoeken naar aanvullende materialen voor uw les of activiteit?
Basis: alle respondenten (n=405)

Lesmateriaal verzamelen 3: nieuwsbrieven en vakbladen

+/- = significant verschil
tussen condities ($\alpha=0,05$)

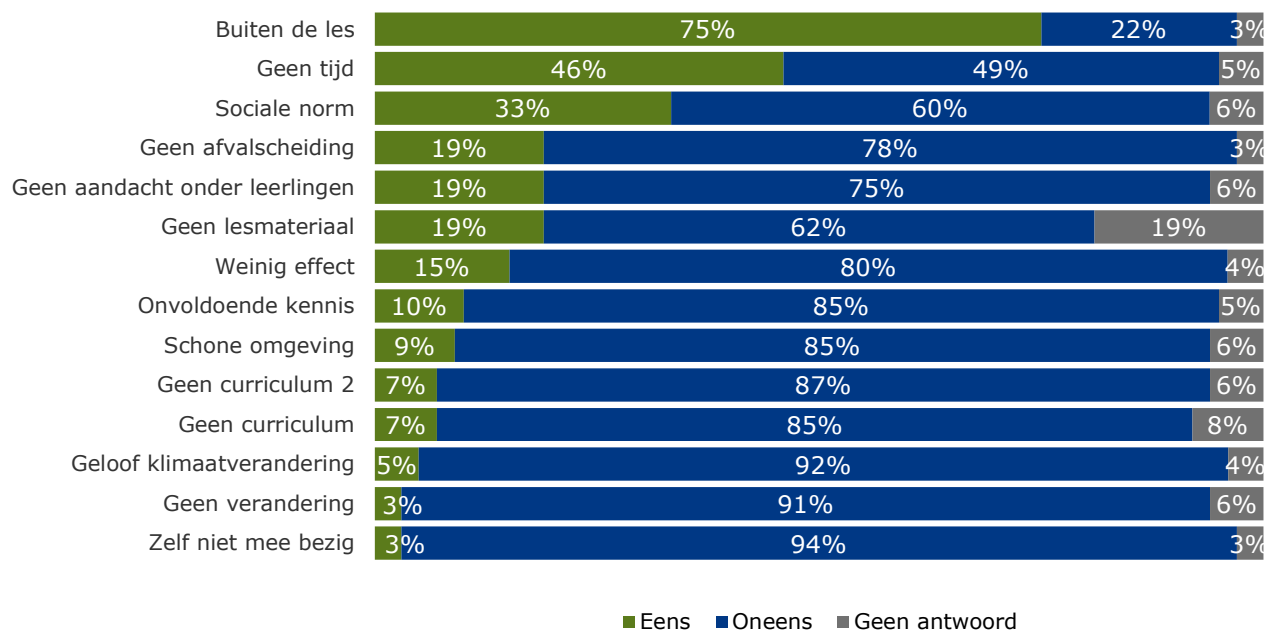

Welke nieuwsbrieven en/of vakbladen leest u wel eens? Basis: docenten primair onderwijs (n=343). Weergave: gekozen door meer dan 5%.

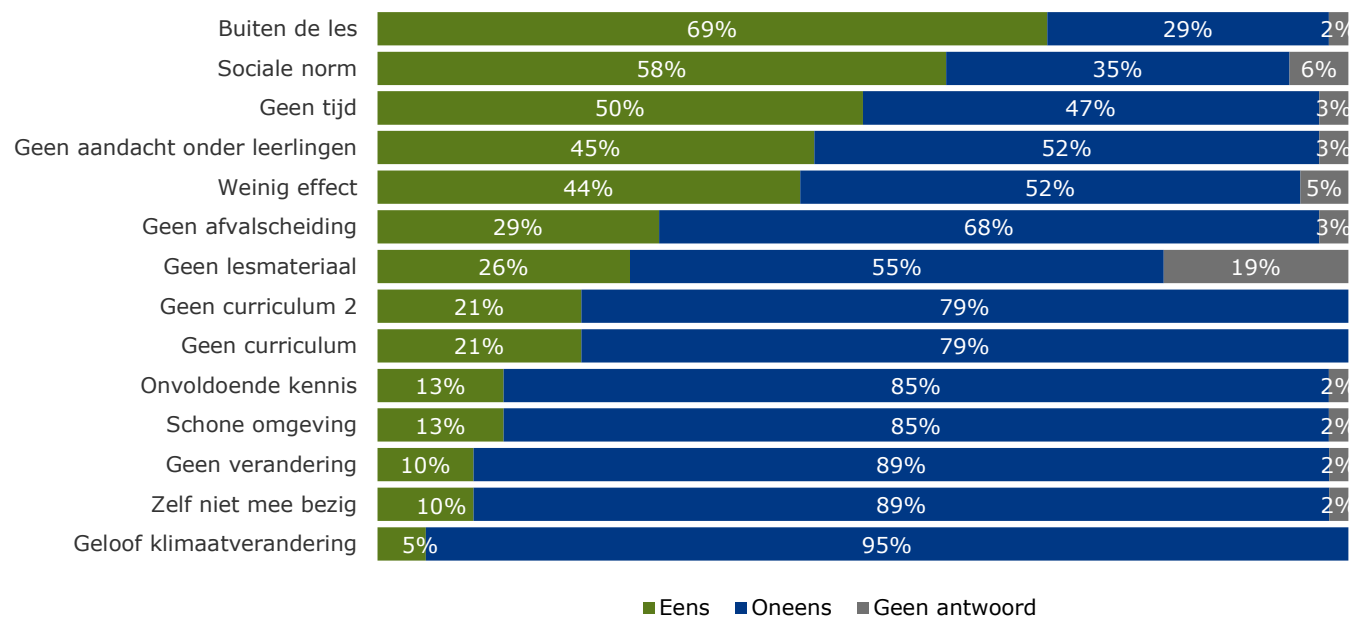
Welke nieuwsbrieven en/of vakbladen leest u wel eens? Basis: docenten voortgezet onderwijs (n=62). Weergave: gekozen door meer dan 5%.

Barrières en triggers 1: barrières afval primair onderwijs

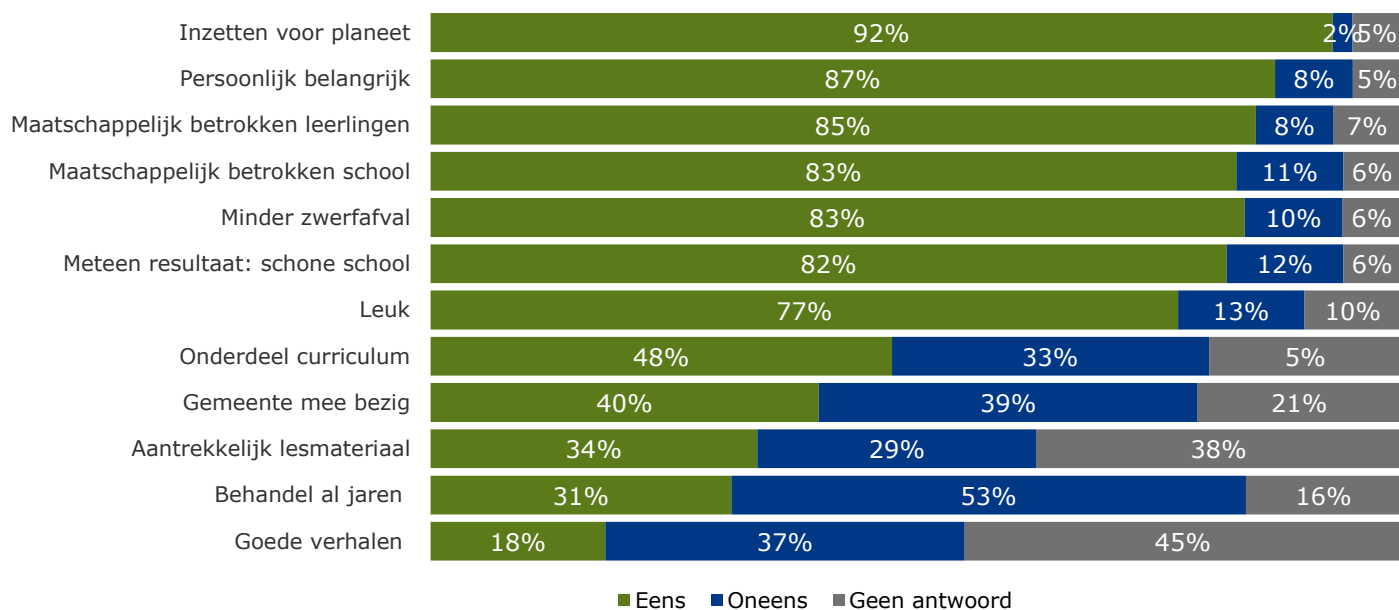
*In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het behandelen van thema's als afval scheiden / recyclen en voorkomen van zwerfafval in de lessen?
Basis: leraren primair onderwijs (n=343)*

Barrières en triggers 2: barrières afval voortgezet onderwijs

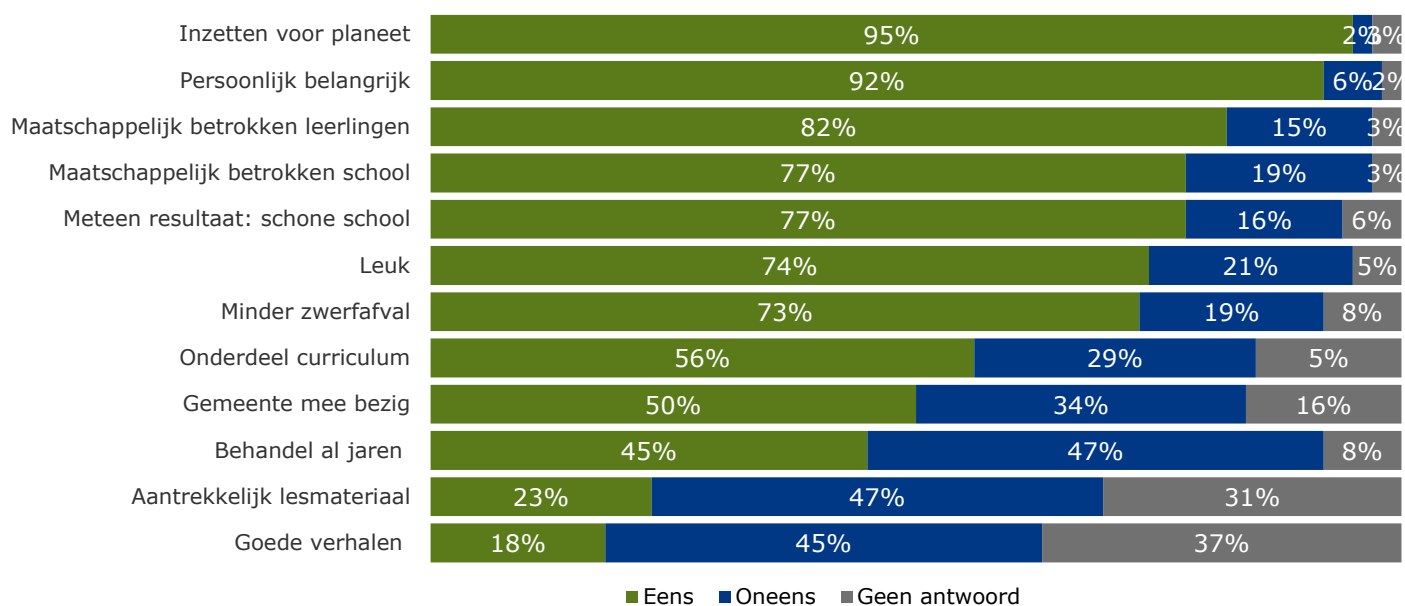
*In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het behandelen van thema's als afval scheiden / recyclen en voorkomen van zwerfafval in de lessen?
Basis: leraren voortgezet onderwijs (n=62)*

Barrières en triggers 3: triggers afval primair onderwijs

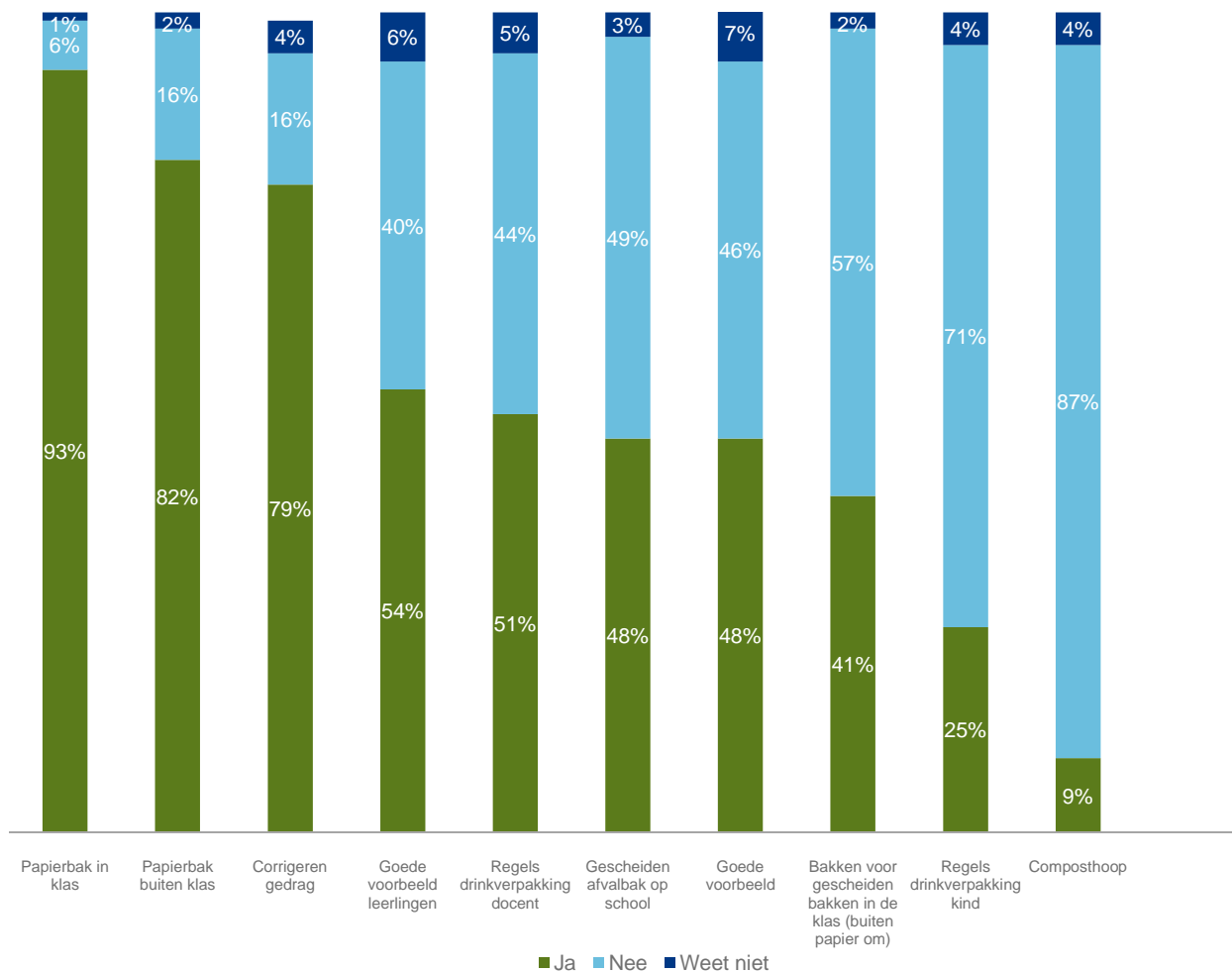
*In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het behandelen van thema's als afval scheiden / recyclen en voorkomen van zwerfafval in de lessen?
Basis: leraren primair onderwijs (n=343)*

Barrières en triggers 4: triggers afval voortgezet onderwijs

*In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het behandelen van thema's als afval scheiden / recyclen en voorkomen van zwerfafval in de lessen?
Basis: docenten voortgezet onderwijs (n=62)*

Barrières en triggers 5: afval regels binnen de school primair onderwijs

Is er binnen uw school spraken van...
 Basis: docenten primair onderwijs (n=343)

Barrières en triggers 6: afval regels binnen de school voortgezet onderwijs

